

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 35 (512)

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

- *Зарим хүнийг одон, медалиар шагнах тухай*

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

- *Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

Улаанбаатар хот

2007 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ
Долоо хоног тутмын

Улаанбаатар хот

2007 оны есдүгээр сарын 21

№35 (512)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

460.	Зарим хүнийг одон, медалиар шагнах тухай	Дугаар 200	865
461.	Чойжилжавын Цэдэнбалд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 201	868
462.	Должинхүүгийн Цэрэндолгорт Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 202	868
463.	Пунцагийн Батаад Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 203	868
464.	Тамжавын Тавхайд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 204	869
465.	Данзангийн Хишигсүрэнд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай	Дугаар 205	869
466.	Цэрэнсономын Сандаг-Очирт Монгол Улсын гавьяат жүжигчин цол хүртээх тухай	Дугаар 206	869
467.	Прокурорын мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүнээр Д Батсүхийг томилох тухай	Дугаар 208	869

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

468.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 175	870
------	--------------------------------	------------	-----

Гурав. МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

469.	Иргэний зарим хэргийн харьяаллыг захиргааны хэргийн харьяаллаас зааглан ялгах тухай Дээд шүүхийн 32 дугаар тогтоолын хавсралтын үргэлжлэл		882
------	---	--	-----

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 200

Улаанбаатар хот

Зарим хүнийг одон, медалиар шагнах тухай

Боловсролын салбарт болон ҮЭ-ийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа дор дурдсан зарим хүмүүсийг одон, медалиар шагнасугай.

ХӨДӨЛМӨРИЙН ГАВЪЯАНЫ УЛААН ТУГИЙН ОДОНГООР:

1. Дашийн Бэгзжав - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор сургуулийн зөвлөх багш	сургуулийн зөвлөх багш
2. Дэлэгийн Түмэнжаргал - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор	3. Дамдингийн Цэндээ - МҮЭ-үүдийн холбооны Эрдэм шинжилгээ сургалтын төвийн захирал

АЛТАН ГАДАС ОДОНГООР

1. Цэдэннямын Нямжав - МУБИС-ийн Багшийн сургуулийн математикийн багш
2. Дахшоролын Базарсүрэн - Завхан аймгийн Уластай сумын 10 жилийн II сургуулийн биеийн тамирын багш
3. Лийрэвийн Бадам - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор сургуулийн багш
4. Номхоны Баасандулам - Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 47 дугаар дунд сургуулийн орос хэлний багш
5. Зундуйн Баасанчулуун - Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын 11 жилийн 3 дугаар сургуулийн захирал
6. Рэгсүрэнгийн Бат-Эрдэнэ - Боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны яамны газрын дарга
7. Самбуугийн Бадамцэцэг - Монголын ажилтан, албан хаагчдын ҮЗ-ийн холбооны зохион байгуулагч
8. Доржийн Болд - Эрчим хүч, Геологи, уул уурхайн ажилчдын ҮЗ-ийн холбооны нарийн бичгийн дарга
9. Шанжмятавын Буянаа - Монголын Төмөр замчдын ҮЗ-ийн холбооны дэд дарга
10. Дамбийн Бямбарагчаа - МҮЭ-үүдийн холбоонд Ордны жижүүр
11. Даваасамбуугийн Бямбадоо - Баянхонгор аймгийн 11 жилийн 1 дүгээр сургууль "Номундалай" цогцолборын биологийн багш
12. Самбуугийн Гэрэлмаа - МҮЭ-ийн соёлын төв ордны захирал
13. Дашийн Гантөмөр - Говьсүмбэр аймгийн ҮЗ-ийн холбооны дарга
14. Рагчаагийн Дархижав - Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн 67 дугаар сургуулийн физикийн багш
15. Галбадрахын Даваажаргал - ШУТИС-ийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн проректор
16. Цэмбэлийн Даржаа - МУИС-ийн химийн факультетийн багш
17. Гэлгээгийн Дансмаа - Хөвсгөл аймгийн Хатгал сумын 10 жилийн сургуулийн бага ангийн багш
18. Дүйнхорын Дацдондог - Хэнтий аймгийн Галшар сумын дунд сургуулийн бага ангийн багш
19. Отгоны Дэмбэрэл - Өмнөговь аймгийн ҮЗ-ийн холбооны нягтлан бодогч
20. Баатарын Замбал - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдмийн-Оргил" цогцолбор сургуулийн багш
21. Даваажавын Ичинорлоо - Ховд аймгийн Жаргалант сумын 11 жилийн 1 дүгээр сургуулийн бага ангийн багш
22. Мужааны Мөнхжаргал - МУБИС-ийн Багшийн сургуулийн математикийн багш
23. Дагвын Нацагдорж - Дархан-Уул аймгийн ҮЗ-үүдийн холбооны дарга
24. Очирын Норзон - Монголын хувийн хэвшлийн ҮЗ-үүдийн холбооны ахмад ажилтан
25. Батжаргалын Мядагмаа - Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын өндөр настан, ахмад багш
26. Цэдэндоржийн Нарантуяа - Нийслэлийн Сүхбаатар дүүргийн 1 дүгээр сургуулийн багш
27. Цэжингийн Цэвээнгэрэл - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор сургуулийн ахмад багш
28. Шадравын Цэдэв - Нийслэлийн 23 дугаар дунд сургуулийн сургалтын менежер
29. Дуламрагчаагийн Пүрэвдорж - Завхан аймгийн Тосонцэнгэл сумын 1 дүгээр сургуулийн багш
30. Дэндэвийн Сандагдорж - Дундговь аймгийн 3 дугаар дунд сургуулийн багш
31. Балааганы Содномдаржаа - Ховд аймгийн Мест сумын 11 жилийн дунд сургуулийн сургалтын менежер
32. Оргойн Сэргэлэн - ЭМШУИС-ийн Анагаах ухааны сургуулийн мэс заслын тэнхмийн эрхлэгч
33. Раднаагийн Сүхбаатар - Нийслэлийн Хан-Уул дүүргийн 26 дугаар сургуулийн математикийн багш
34. Чулууны Төмөр - Архангай аймгийн Эрдэнэбулган сумын "Хүмүүн" цогцолборын 2 дугаар сургуулийн математикийн багш
35. Хандсүрэнгийн Тунгалаг - Нийслэлийн Сүхбаатар дүүргийн 31 дүгээр сургуулийн эрхлэгч
36. Дондогийн Тогтохбазар - Хэнтий аймгийн Бор-Өндөрийн уулын баяжуулах үйлдвэрийн ҮЗ-ийн хорооны дарга
37. Алтангэрэлийн Уранбилэг - Булган аймгийн төвийн 11 жилийн 1-р сургуулийн биологийн багш
38. Банзрагчийн Уранчимэг - Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын дунд сургуулийн бага ангийн багш
39. Таяагийн Халтар - Дорноговь аймгийн Сайншанд сумын 1 дүгээр сургуулийн багш
40. Хабышийн Ховдэш - Баян-Өлгий аймгийн мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийн биеийн тамирын багш
41. Чойжилын Цэнд-Аюуш - Нийслэлийн Баянгол дүүргийн "Оюуны ундраа" цогцолбор сургуулийн нийгмийн ухааны багш

42. Палчийн Чулуун - Говь-Алтай аймгийн 11 жилийн 1 дүгээр сургуулийн технологийн багш
43. Чүлтэмийн Чойж - Монголын эрүүл мэндийн ажилтны ҮЗ-үүдийн холбооны дэд дарга.
44. Нямсүрэнгийн Эрдэнэхүү - МҮЭ-үүдийн холбооны санхүүгийн хэлтсийн эрхлэгч, ерөнхий

нягтлан бодогч

45. Дашзэвэгийн Энэбиш - МУБИС-ийн Биеийн тамирын сургуулийн тэнхмийн эрхлэгч
46. Батцэндийн Эрдэнэ - Дархан-Уул аймгийн Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн сургуулийн захирал

ХӨДӨЛМӨРИЙН ХҮНДЭТ МЕДАЛЬ

1. Чулууны Адыа - Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн 74 дүгээр сургуулийн бага ангийн багш
2. Содномын Ариухан - Увс аймгийн Зүүнговь сумын цэцэрлэгийн эрхлэгч, багш
3. Нанзаддоржийн Баасанжав - Ховд аймгийн Жаргалант сумын 11 жилийн 3 дугаар сургуулийн физикийн багш
4. Чойнжоогийн Баатар - Дорнод аймаг МСҮ төвийн дадлагын мастер багш
5. Бэлэгийн Батмөнх - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор сургуулийн багш
6. Мижиддоржийн Батцроож - Орхон аймгийн ҮЗ-ийн холбооны дарга
7. Даваадоржийн Баянмөнх - Завхан аймгийн Б.Элдэв-Очирын нэрэмжит I арван жилийн сургуулийн математикийн багш
8. Пүрэвжавын Баяраа - Завхан аймгийн I сургуулийн хүмүүжлийн эрхлэгч, нийгмийн ажилтан
9. Тавхайн Борис - Орхон аймгийн Монгол Оросын хамтарсан Барилгын Стройинвест компанийн ҮЗ-ийн хорооны дарга
10. Хайдавын Борчулуун - Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын 1 дүгээр 10 жилийн дунд сургуулийн бага ангийн багш
11. Чоймзонгийн Бум-Очир - Баянхонгор аймгийн Шинэ Жинст сумын дунд сургуулийн технологийн багш
12. Моломжамцын Гангаа - Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын 11 жилийн 1 дүгээр сургуулийн газар зүйн багш
13. Рэнчиндоржийн Гэнзүл - Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 68 дугаар сургуулийн бага ангийн багш
14. Базарын Гансүх - Ховд аймгийн Жаргалант сумын 11 жилийн 2 дугаар сургуулийн математикийн багш
15. Чойжилсүрэнгийн Даваажав - УБТЗ-ын төв эмчлэлийн ҮЗ-ийн хорооны дарга
16. Дамдинсүрэнгийн Даваасүрэн - ЭМШУИС-ийн хүүхдийн анагаахын тэнхмийн ахлах багш
17. Буухүүгийн Дашдаваа - Баянхонгор аймгийн Шинэ Жинст сумын дунд сургуулийн математикийн багш

18. Даржаагийн Долгорсүрэн - Монголын хувийн хэвшил ҮЗ-үүдийн холбооны зохион байгуулагч
19. Магсаржаламын Лхамдолгор - Хөвсгөл аймгийн Мөрөн сумын 1 дүгээр цэцэрлэгийн эрхлэгч
20. Даваагийн Намжил - МУИС-ийн Эдийн засгийн сургуулийн багш
21. Гүржавын Наран - ЭМШУИС-ийн Анагаах ухааны сургуулийн багш
22. Чагнаагийн Нарантуяа - Орхон аймгийн Эрүүл мэндийн газрын ҮЗ-ийн хорооны дарга
23. Цамбын Нэргүй - Ховд аймгийн Мөст сумын 11 жилийн дунд сургуулийн бага ангийн багш
24. Батаагийн Нямсүрэн - Төв аймгийн Сүмбэр сумын дунд сургуулийн захирал
25. Рэмжээгийн Орших - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолборын ахлах сургуулийн захирал
26. Доржпаламын Оюун - Төв аймгийн ҮЗ-ийн холбооны дэд дарга
27. Бадамжавын Оюунчимэг - Сэлэнгэ аймгийн Сүхбаатар сумын 11 жилийн 1 дүгээр сургуулийн математикийн багш
28. Дамдинсүрэнгийн Оюунчимэг - Дорнод аймгийн Халх гол сумын дунд сургуулийн захирал
29. Шаравын Сэтэв - Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн Гэгээрэл хөгжлийн төвийн албан бус сургалтын багш
30. Нацагдоржийн Тунгалаг - МУИС-ийн эдийн засгийн сургуулийн багш
31. Пунцагийн Үл-Олдох - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор сургуулийн бага ангийн багш
32. Мөнхөөгийн Хараацайхүү - Төв аймгийн Сүмбэр сумын дунд сургуулийн бага ангийн багш
33. Авилмажины Ховдабай - Ховд аймгийн Ховд сумын 11 жилийн дунд сургуулийн орос, казак хэл, уран зохиолын багш
34. Хишигийн Цэнд - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолбор сургуулийн ахмад ажилтан
35. Вандансанжийн Цэрэндорж - Орхон аймаг Eagle сургуулийн математикийн багш
36. Цогтын Чимгээ - Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн "Ирээдүй" цогцолборын бага ангийн багш

37. Дашцэдэнгийн Чулуунцэцэг - Өвөрхангай аймгийн Боловсрол, соёлын газрын сургуулийн өмнөх байгууллагын арга зүйч

38. Мишигдоогийн Чимэдцогзол - Өвөрхангай аймгийн Бат-Өлзий сумын дунд сургуулийн бага ангийн багш

39. Жанхарын Шараа - Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн 88 дугаар дунд сургуулийн захирал

40. Цэрэндуламын Шинэхүү - Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын дунд сургуулийн бага ангийн багш

41. Ламжавын Энх-Амгалан - "Мандах бүртгэл" дээд сургуулийн дэд захирал

42. Цэдэндамбын Энхтайван - Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн 105 дугаар цэцэрлэгийн дуу хөгжмийн багш

43. Бадгарын Эрхэмбаяр - Ховд аймгийн Мөнххайрхан сумын 11 жилийн дунд сургуулийн дотуур байрны багш

44. Сундуйн Эрхэмбаяр - Увс аймгийн Улаангом сумын "Эрдэм-Оргил" цогцолборын ахлах сургуулийн багш

45. Шаравын Янжинлхам - Төв аймгийн Баянхангай сумын ерөнхий боловсролын сургуулийн нярав

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 201

Улаанбаатар хот

Чойжилжавын Цэдэнбалд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Монгол Улсын боловсролын салбарт олон жил ажиллаж, сургалтын арга зүйг боловсронгуй болгох, сургуулийн сургалтын болон санхүүгийн менежментийг сайжруулах талаар санаачилгатай ажиллан, эрдэм судлалын болон заах аргын зөвлөмж, аргачлал олсныг боловсруулсан МУБИС-

ийн Багшийн сургуулийн захирал Чойжилжавын Цэдэнбалд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 202

Улаанбаатар хот

Должинхүүгийн Цэрэндолгорт Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Боловсролын салбарт олон жил идэвх зүтгэлтэй ажиллаж математик-физикийн сургалт, заах аргад шинэ арга зүйг нэвтрүүлэх болон сургалтын материаллаг баазыг бэхжүүлэх, залуу багш нарыг халамжлан хүмүүжүүлэхэд оруулсан хувь нэмрийг нь үнэлж Нийслэлийн Хан-Уул

дүүргийн Биокомбинат дахь 10 дугаар дунд сургуулийн зөвлөх багш Должинхүүгийн Цэрэндолгорт Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 203

Улаанбаатар хот

Пунцагийн Батаад Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Дээд боловсролын салбарт олон жил үр бүтээлтэй ажиллаж гадаадын эрдэмтэдтэй хамтран олон улсын төсөл хэрэгжүүлэн, эрдэм шинжилгээний экспедиц зохион байгуулж, социологийн судалгаа хийхийн зэрэгцээ олон арван сурах бичиг, ном, эрдэм шинжилгээний бүтээл

туурвисан ХААИС-ийн Нийгмийн ухааны тэнхимийн эрхлэгч Пунцагийн Батаад Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ**

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 204

Улаанбаатар хот

Тамжавын Тавхайд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Орон нутгийн боловсролын байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллан, сургуулийн материаллаг баазыг бэхжүүлж, сурагчдын авьяас чадварыг хөгжүүлэх талаар амжилт гарган сүүлийн 5 жилд удирдсан сургуулийн багш, сурагчид нь улс, аймгийн олимпиадаас 65 медаль, урлаг спортын 35 медаль хүртэж, аймгийн үлгэр жишээ шилдэг

менежменттэй сургуулиар шалгарсан Өвөрхангай аймгийн Арвайхээр сумын "Мэргэд" сургуулийн захирал Тамжавын Тавхайд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 205

Улаанбаатар хот

Данзангийн Хишигсүрэнд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээх тухай

Сургалтын технологийг боловсронгуй болгох, шинэ арга зүйг нэвтрүүлэх талаар олон жил санаачилгатай ажиллаж, "Сурагчдыг алдаагүй зөв бичүүлж сургая", "Найруулгын алдаа түүний ангилал" зэрэг олон ном, заах аргын материал боловсруулж сургалтанд нэвтрүүлэн, сурагчдын авьяас чадварыг хөгжүүлэх талаар гаргасан

амжилтыг нь үнэлж Нийслэлийн 23 дугаар дунд сургуулийн Монгол хэл-Уран зохиолын багш Данзангийн Хишигсүрэнд Монгол Улсын гавьяат багш цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдөр

Дугаар 206

Улаанбаатар хот

Цэрэнсономын Сандаг-Очирт Монгол Улсын гавьяат жүжигчин цол хүртээх тухай

Мэргэжлийн урлагийн байгууллагад олон жил үр бүтээлтэй ажиллан дэлхийн ба үндэсний сонгодог бүтээлүүд, ардын болон зохиолын дуунуудыг мэргэжлийн өндөр түвшинд дуулж, театрын жүжиг, уран сайхны киноны гол дүрүүдийг чадварлаг бүтээн, уран бүтээлийнхээ санг баяжуулж, Монголын соёл урлагийг өөрийн орон төдийгүй гадаад орнуудад сурталчилахад оруулж

байгаа хувь нэмрийг нь үнэлж Архангай аймгийн Хөгжимт драмын театрын гоцлол дуучин Цэрэнсономын Сандаг-Очирт Монгол Улсын гавьяат жүжигчин цол хүртээсүгэй.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН ЗАРЛИГ

2007 оны 09 дүгээр сарын 11-ний өдөр

Дугаар 208

Улаанбаатар хот

Прокурорын мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүнээр Д.Батсүхийг томилх тухай

"Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай" хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 1, "Прокурорын байгууллагын тухай" хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.3 дахь хэсгийг тус тус баримтлан ЗАРЛИГ БОЛГОХ нь:

Улсын Ерөнхий прокурорын саналыг

үндэслэн Прокурорын мэргэжлийн зөвлөлийн гишүүнээр МӨХ-ны гишүүн, өмгөөлөгч Доржсүрэнгийн Батсүхийг томилсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙЛӨГЧ

Н.ЭНХБАЯР

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2007 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдөр

Дугаар 175

Улаанбаатар хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенцийн 17 дугаар хавсралт, Иргэний нисэхийн тухай хуулийн 6.1.4-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үндэсний хөтөлбөрийг хавсралтын ёсоор баталсугай.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан "Үндэсний хөтөлбөр (журал) батлах тухай" Засгийн газрын 2005 оны 10 дугаар сарын 12-ны өдрийн 215 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД

М.ЭНХБОЛД

ЗАМ, ТЭЭВЭР, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД

Ц.ЦЭНГЭЛ

Засгийн газрын 2007 оны 175 дугаар тогтоолын хавсралт

ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Нисэхийн аюулгүй байдлын дүрэм, журам, үйл ажиллагааны горимыг хэрэгжүүлэх замаар иргэний нисэхийн үйл ажиллагааг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалахад Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үндэсний хөтөлбөр (цаашид "Үндэсний хөтөлбөр" гэнэ)-ийн зорилго оршино.

1.2. Үндэсний хөтөлбөр нь дотоодын болон гадаадын агаарын тээвэрлэгч, Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байгаа нисэх буудлын аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг зохион байгуулах, хэрэгжүүлэхэд чиглэгдэнэ.

1.3. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааны үндсэн зорилго нь зорчигч, агаарын хөлгийн багийн гишүүн, газрын үйлчилгээ болон хилийн хяналтын байгууллагын ажилтан, иргэн, түүнчлэн агаарын хөлөг, нисэх буудлын байгууламж, тоног төхөөрөмжийг газарт болон агаарт тохиолдож болох хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалахад оршино.

1.4. Үндэсний хөтөлбөрийг 1944 оны 12 дугаар сарын 7-ны өдөр Чикаго хотноо батлагдсан Олон улсын иргэний нисэхийн тухай конвенци болон түүний Хавсралт 17 (Аюулгүй байдал), Хавсралт 2 (Нислэг үйлдэх журам), Хавсралт 6 (Агаарын хөлгийн ашиглалт), Хавсралт 9 (Үйл ажиллагааг хялбарчлах), Хавсралт 10 (Нисэхийн холбоо), Хавсралт 13 (Агаарын хөлгийн осол, сүйрлийг шинжлэн шалгах), Хавсралт 14 (Аэродром)-т тусгагдсан нисэхийн аюулгүй байдалтай холбоотой олон улсын стандарт болон зөвлөмжид нийцүүлэн боловсруулсан болно.

1.5 Энэ хөтөлбөрт хэрэглэсэн нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

1.5.1. "агаарын навигацыйн байгууламж" гэж агаарын хөлгийн байршлыг тодорхойлох, хөдөлгөөнийг удирдан чиглүүлэхтэй холбогдсон үйл ажиллагаанд ашиглагдах барилга, байгууламж, тоног төхөөрөмжийг;

1.5.2. "агаарын тээвэрлэгчийн аюулгүй байдлын хөтөлбөр" гэж зорчигч, агаарын хөлгийн багийн гишүүн, газрын үйлчилгээний ажилтан, түүнчлэн агаарын хөлгийг газарт болон агаарт тохиолдож болох хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах зорилгоор үндэсний хөтөлбөрийн шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан агаарын тээвэрлэгч байгууллага, эсхүл түүний төлөөлөгчийн хэрэгжүүлэх арга хэмжээ болон үйл ажиллагааг нарийвчлан тодорхойлсон баримт бичгийг;

1.5.3 "агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлс" гэж агаарын тээвэрлэгчийн дотоод үйл ажиллагаанд зориулагдсан өөрийн, эсхүл гэрээт байгууллагад хүргүүлэх зорилгоор тээвэрлэгдэх бичиг баримт, хангамжийн материал, техник үйлчилгээний сэлбэг, нислэгийн хоол хүнс, цэвэрлэгээний болон бусад зүйлсийг;

1.5.4 "агаарын хөлгийн аюулгүй байдлын үзлэг" гэж хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд ашиглаж болзошгүй аюултай хэрэгсэл, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, зэвсэг болон сэжигтэй зүйл илрүүлэх зорилгоор агаарын хөлгийн дотор талд хийх үзлэгийг;

1.5.5 "агаарын хөлгийн аюулгүй байдлын шагналт" гэж хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд ашиглаж болзошгүй аюултай хэрэгсэл, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, зэвсэг болон сэжигтэй зүйл илрүүлэх зорилгоор

агаарын хөлгийн гадна болон дотор талд хийх шалгалтыг;

1.5.6. "агаарын хөлгийн зогсоол" гэж агаарын хөлгийг байгуулахад зориулагдсан перроны хэсэг, талбайг;

1.5.7. "агаарын хөлгийн техник үйлчилгээний талбай" гэж агаарын хөлгийн техник үйлчилгээнд зориулагдсан перрон, ангар, засварын цех, тээврийн хэрэгслийн зогсоол, тэдгээрийг холбосон зам, байгууламжийг;

1.5.8. "анкет шалгах" гэж аюулгүй байдлын хяналтын ажилтныг ажилд авахад, эсхүл аюулгүй байдлын хяналтын ажилтныг дагалдуулахгүйгээр хориотой бүсэд нэвтрэх этгээдийн биеийн байцаалт, ажлын туршлага, гэмт хэрэгт холбогдож байсан эсэх зэргийг нягтлахыг;

1.5.9. "ачаа" гэж агаарын хөлөгт тээвэрлэх шуудан, эд зүйлс, тээшнээс бусад зүйлийг;

1.5.10. "ачааны барилга байгууламж" гэж ачааг агаарын болон газрын тээврийн хооронд дамжуулах, шилжүүлэх, тээвэрлэхийн өмнө хадгалах зориулалтын байгууламжийг;

1.5.11. "аюулгүй байдлын аудит" гэж үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хийх шалгалтыг;

1.5.12. "аюулгүй байдлын үзлэг" гэж хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд ашиглаж болзошгүй эзвэсэг, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, аюултай зүйлсийг илрүүлэхэд чиглэсэн техникийн болон бусад арга хэрэгслээр хийх үзлэгийг;

1.5.13. "аюулгүй байдлын сорилт" гэж хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийн хэлбэрээр нисэхийн аюулгүй байдлын үйл ажиллагааг ил болон далд шалгахыг;

1.5.14. "аюулгүй байдлын судалгаа" гэж хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл хийх боломж бүрдэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор аюулгүй байдлыг хангуулах үйл ажиллагаанд хийх үнэлгээ, илэрсэн дутагдлыг засаж залруулах зөвлөмжийн хамт;

1.5.15. "гар тээш" гэж зорчигч өөрөө хариуцан биедээ авч явахыг зөвшөөрсөн агаарын хөлгийн зорчигчийн бүхээгт тээвэрлэх тээшийг;

1.5.16. "дамжин өнгөрөх зорчигч" гэж тухайн аяллын завсрын нисэх буудалд ирсэн агаарын хөлгөөрөө нислэгээ цааш үргэлжлүүлж байгаа зорчигчийг;

1.5.17. "дамжин өнгөрөх тээш" гэж тухайн аяллын завсрын нисэх буудалд ирсэн агаарын хөлгөөс буулгалгүй цааш үргэлжлүүлэн тээвэрлэх тээшийг;

1.5.18. "дипломат тээш болон илгээмж" гэж 1961 онд Вена хотноо батлагдсан Дипломат харилцааны тухай конвенцийн дагуу тээвэрлэгдэх дипломат шуудан болон материалыг;

1.5.19. "нийтийн эзэмшлийн бүс" гэж ямар нэг зөвшөөрөлгүйгээр чөлөөтэй орж гарч

болох нисэх буудлын барилга байгууламж, түүний орчны хэсгийг;

1.5.20. "нислэгийн үеийн аюулгүй байдлын ажилтан" гэж агаарын тээвэрлэгчийн харьяалах улсын Засгийн газраас, эсхүл өөр хэлэлцэн тохироч улсын Засгийн газраас агаарын хөлөг болон түүн дотор байгаа хүмүүсийг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах зорилгоор тухайн агаарын хөлөгт зорчихоор томилогдсон бөгөөд тусгай сургалтад хамрагдсан этгээдийг ойлгоно. Агаарын хөлөгт нэг буюу хэсэг хүмүүсийг тусгайлан хамгаалахаар томилогдсон этгээдийг үүнд хамааруулахгүй.

1.5.21. "нисэх буудлын аюулгүй байдлын хороо" гэж нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах болон үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх нисэх буудлын аюулгүй байдал хариуцсан албан тушаалтанд зөвлөгөө өгөх хороог;

1.5.22. "нисэхийн аюулгүй байдлын үүрэг хүлээсэн байгууллага" гэж Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үндэсний хөтөлбөрийг боловсруулах, өөрчлөх санал гаргах, хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагыг;

1.5.23. "нисэх буудлын аюулгүй байдлын хөтөлбөр" гэж хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах зорилгоор үндэсний хөтөлбөрийн шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан нисэх буудалд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ болон үйл ажиллагааг нарийвчлан тодорхойлсон баримт бичгийг;

1.5.24. "нислэгийн үед хэрэглэгдэх эд зүйлс" гэж нислэгийн үед зорчигчийн үйлчилгээнд хэрэглэх, эсхүл худалдах эд зүйлсийг;

1.5.25. "олон улсын нисэх буудал" гэж хилийн боомт бүхий нисэх буудлыг;

1.5.26. "онцгой анхаарлын цэг" гэж гэмтсэн болон устгагдсаны улмаас иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд ноцтой саад учруулж болзошгүй нисэх буудлын барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийг;

1.5.27. "перрон" гэж зорчигчийг суулгах болон ачаа, шууданг ачих, буулгах, шатахуунаар цэнэглэх, техник үйлчилгээ хийх, агаарын хөлгийг байрлуулах зориулалт бүхий аэродром дахь талбайг;

1.5.28. "тусгай зориулалтын нислэг" гэж хөдөө аж ахуй, барилга байгууламж, зураг авах, хайгуул, ажиглолт, эргүүл, эрэн хайх, авран туслах, зар сурталчилгаа зэрэг үйлчилгээ үзүүлэх зорилгоор гүйцэтгэж байгаа нислэгийг;

1.5.29. "тэсрэх бөмбөгөөр заналхийлэх" гэж нислэг үйлдэж байгаа, эсхүл гэзэрт байгаа агаарын хөлгийн аюулгүй ажиллагаа болон нисэх буудал, иргэний нисэхийн байгууламж, хувь хүнд тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн аюул учирч болзошгүй талаар эзэнтэй, эсхүл эзэнгүй, үнэн, эсхүл худал мэдээллээр заналхийлэхийг;

1.5.30. "тээш" гэж агаарын хөлгийн ачааны хэсэгт тээвэрлэгдэх зорчигчийн тээшийг;

1.5.31. "тээш ялгах талбай" гэж тээвэрлэх тээшийг аяллын дугаар, чиглэлээр нь ялгах талбайг;

1.5.32. "үйлчилгээнд гарсан агаарын хөлөг" гэж нислэгт бэлэн болох нь баталгаажсан, тухайн аяллын дугаар олгогдсон болон зорчигчийг хүлээн авах зохих бэлтгэл хангагдан, агаарын хөлгийн диспетчерийн хяналтад орсон, зогсоолд байрласан агаарын хөлгийг;

1.5.33. "үзлэгийн дараахь бүс" гэж аюулгүй байдлын үзлэгийн цэг болон агаарын хөлгийн хоорондох хэсгийг;

1.5.34. "сэжигтэй эд зүйлс" гэж эзэнгүй, эсхүл эзнийг нь тогтоох боломжгүй, аюул заналхийлэл агуулсан байж болзошгүй гэж үзсэн эд зүйлсийг;

1.5.35. "хамгаалагдсан бүс" гэж аюулгүй байдлын хяналт бүхий нисэх буудлын аэродромын талбай, барилга байгууламж, түүний орчны хэсгийг;

1.5.36. "хориотой бүс" гэж аюулгүй байдлын үзлэгийн цэгээс агаарын хөлөг хүртэлх зорчигчдын танхим, тээш ялгах талбай, перрон, нислэгт бэлтгэгдсэн агаарын хөлөг, аюулгүй байдлын үзлэг хийгдсэн тээш, ачаа, шуудан болон хамгаалагдсан бүсэд байрлах нислэгийн хоол хүнс бэлтгэх газар, цэвэрлэгээний талбай зэрэг нэмэлт хяналт шаардлагатай хамгаалагдсан бүсийн хэсгийг;

1.5.37. "хориглосон эд зүйлс" гэж агаарын хөлгөөр тээвэрлэхийг хориглосон эсхүл зөвхөн тээвэрлэлтийн тусгай журмын дагуу тээвэрлэх хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд ашиглаж болзошгүй эд зүйлсийг;

1.5.38. "хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл" гэж иргэний нисэхийн болон агаарын тээврийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх дараахь үйлдэл, эсхүл оролдлогыг;

- нислэг үйлдэж буй болон газарт байгаа агаарын хөлгийг булаан эзлэх;

- агаарын хөлөг болон нисэх буудалд хүн барьцаалах;

- агаарын хөлөг, нисэх буудлын хамгаалагдсан бүс болон агаарын навигацгийн тоног төхөөрөмжид зөвшөөрөлгүйгээр хүч түрэмгийлэн нэвтрэх;

- гэмт хэрэг үйлдэх зорилгоор агаарын хөлөг, нисэх буудалд зэвсэг, аюултай бодис болон эд зүйлсийг нэвтрүүлэх;

- нислэг үйлдэж буй болон газарт байгаа агаарын хөлөг, зорчигч, агаарын хөлгийн нисэх багийн гишүүд, нисэх буудлын газрын үйлчилгээний ажилтан, иргэдийн аюулгүй байдал, иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлж бэлэжшгүй хуурамч мэдээ, мэдээллийг тараах.

1.5.39. "хүлээн авах боломжгүй этгээд" гэж тухайн улсад нэвтрүүлэхийг эрх бүхий

байгууллагаас зөвшөөрөөгүй, эсхүл татгалзсан этгээдийг;

1.5.40. "хэв журам зөрчсөн зорчигч" гэж нисэх буудал, агаарын хөлөгт хууль тогтоомж зөрчсөн, нисэх буудлын ажилтан, нисэх баг болон багийн бусад гишүүдийн зааврыг үл даган нисэх буудал болон агаарын хөлгийн хэвийн ажиллагааг алдагдуулж буй этгээдийг;

1.5.41. "шилжин ачигдах ачаа" гэж аль нэгэн улсын нисэх буудлаас тээвэрлэгдэж ирсэн ачааг өөр нисэх буудал руу тээвэрлүүлэхээр агаарын хөлөгт шилжүүлэн ачих ачааг;

1.5.42. "шилжин ачигдах тээш" гэж агаарын хөлгөөр тээвэрлэгдэн ирж өөр агаарын хөлөгт шилжүүлэн ачих хүртэл хориотой бүсэд хадгалах тээшийг;

1.5.43. "шилжин суух зорчигч" гэж тээвэрлэлтийн гэрээний дагуу нислэгээ үргэлжлүүлэхийн тулд нэг агаарын хөлгөөс нөгөө агаарын хөлөгт шилжин сууж байгаа зорчигчийг;

1.5.44. "шуудан" гэж Дэлхийн шуудангийн холбооны дүрмийн дагуу шуудангийн байгууллагад хүргэгдэх захидал болон бусад зүйлсийг;

1.5.45. "эзэн нь тогтоогдоогүй тээш" гэж нисэх буудалд тээвэрлэгдэж ирсэн, зорчигч өөрийн гэж мэдүүлэхгүй тээшийг;

1.5.46. "эзэнгүй тээш" гэж тээшний зүүлттэй буюу зүүлтгүй, эзэн нь тогтоогдоогүй тээшийг.

Хоёр. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийлэл

2.1. Иргэний нисэхийн эсрэг хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл, учирч болзошгүй аюул, заналхийллийн түвшинг нисэхийн аюулгүй байдлын үүрэг хүлээсэн байгууллага тогтоох бөгөөд тагнуулын байгууллага мэргэжлийн туслалцаа үзүүлнэ.

2.2. Иргэний нисэхийн эсрэг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах аюулгүй байдлын арга хэмжээ нь дор дурдсан тохиолдлоос урьдчилан сэргийлэхэд чиглэгдэнэ:

2.2.1. тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл байрлуулан агаарын хөлгийг устгах буюу гэмтэл учруулахаас;

2.2.2. агаарын хөлгийг булаан эзлэх болон түүний зорчигч, нисэх багийг барьцаалахаас;

2.2.3. нислэг үйлдэж буй агаарын хөлөг, түүний зорчигч, нисэх багийн аюулгүй байдалд аюул учруулахаас;

2.2.4. хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд ашиглаж болох зүйлс, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, эсхүл зэвсэг нэвтрүүлэхээс;

2.2.5. тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл байрлуулан агаарын

навигацийн байгууламжийг устгах, гэмтээх болон иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд саад учруулахаас;

2.2.6. нисэх буудалд тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл байрлуулсан олон нийтийн аюулгүй байдалд аюул учруулахаас.

2.3. Тануулын байгууллага нь өөрийн олсон болон мэдээлэл цуглуулах эрх бүхий бусад байгууллагын ирүүлсэн мэдээ, мэдээллийг нэгтгэн боловсруулж, үнэлэн, холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд нэн даруй мэдээлнэ. Тануулын байгууллагаас ирүүлсэн мэдээллийг нисэхийн аюулгүй байдлын үүрэг хүлээсэн байгууллага хүлээн авмагц нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч болон иргэний нисэхийн бусад байгууллагад хүргүүлэн, холбогдох арга хэмжээг авна.

2.4. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн түвшинг Нэгдүгээр түвшин (бага эсхүл "Ногоон"), Хоёрдугаар түвшин (дунд эсхүл "Шар"), Гуравдугаар түвшин (өндөр эсхүл "Улаан") гэж тогтооно.

2.4.1. Нэгдүгээр түвшин–иргэний нисэхийн үйл ажиллагаа нь халдлагад өртөх талаар бодит мэдээ, мэдээлэл байхгүй боловч хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл хийх боломж байгаа;

2.4.2. Хоёрдугаар түвшин–иргэний нисэхийн үйл ажиллагаа нь халдлагад өртөх магадлалтай байна гэж тодорхойлсон мэдээ, мэдээлэл байгаа;

2.4.3. Гуравдугаар түвшин–иргэний нисэхийн үйл ажиллагаа нь халдлагад өртөх талаар тусгайлан тодорхойлсон бодит мэдээ, мэдээлэл байгаа.

Гурав. Эрх зүйн үндэслэл

3.1. Үндэсний хөтөлбөрт хамаарах Монгол Улсын олон улсын гэрээ, конвенц:

- "Олон улсын иргэний нисэхийн тухай" 1944 оны Чикагогийн конвенц;

- "Агаарын хөлөгт гарсан гэмт халдлага болон зарим онцгой хэргийн тухай" 1963 оны Токиогийн конвенц;

- "Агаарын хөлгийг хууль бусаар булаан авахтай тэмцэх тухай" 1970 оны Гаагийн конвенц;

- "Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын эсрэг хууль бус үйлдэл гаргуулахгүй байх тухай" 1971 оны Монреалийн конвенц;

- "Хуванцар тэсрэх бодис илрүүлэх зорилгоор тэмдэглэл хийх тухай" 1999 оны Монреалийн конвенц;

- "Олон улсын иргэний нисэхэд үйлчилж буй нисэх буудалд хүчирхийллийн хууль бус үйлдэлтэй тэмцэх тухай" 1999 оны Монреалийн протокол.

3.2. Энэ хөтөлбөрт хамаарах үндэсний эрх зүйн баримт бичиг:

- Монгол Улсын Үндсэн хууль;
- Иргэний нисэхийн тухай хууль;
- Агаарын зайг нисэхэд ашиглах тухай

хууль;
- Галт зэвсгийн тухай хууль;
- Гэрээт харуул хамгаалалтын тухай

хууль;
- Захиргааны хариуцлагын тухай хууль;
- Терроризмтай тэмцэх тухай хууль;
- Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль;
- Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай

хууль;
- Улсын хилийн тухай хууль;
- Эрүүгийн хууль;
- Иргэний нисэхийн багц дүрэм, тэдгээрийн зөвлөмжийн цувралууд;
- бусад.

Дөрөв. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын талаар иргэний нисэхийн болон бусад байгууллагын хүлээх үүрэг

4.1. Иргэний нисэхийн байгууллагууд нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй аливаа гэмт үйлдэл, үйл ажиллагаа, аюул, заналхийллийн талаархи мэдээ, мэдээллийг тануулын байгууллага болон хууль хяналтын бусад байгууллагад шуурхай мэдээлэх, хүргүүлэх, дамжуулах үүрэгтэй.

4.2. Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага (цаашид "Ерөнхий газар" гэх) нь нисэхийн аюулгүй байдлын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллага мөн. Ерөнхий газар нь Монгол Улсын иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангуулах, аюулгүй байдлын хяналт, зохицуулалтыг хариуцан дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.2.1. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга замыг тодорхойлох, оролцогч байгууллагуудын үүргийг уялдуулан зохицуулах;

4.2.2. Үндэсний хөтөлбөрийг нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч болон бусад байгууллагуудад хүргүүлэх;

4.2.3. нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, ачаа, шуудан тээвэр, нислэгийн хоол хүнс бэлтгэх байгууллагуудын аюулгүй байдлын хөтөлбөр, түүнд оруулсан өөрчлөлтийг хянаж, баталгаажуулах;

4.2.4. нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, нисэхийн аюулгүй байдлын үйлчилгээ эрхэлж байгаа байгууллага болон тухайн нисэх буудалд үйл ажиллагаа явуулж байгаа бусад байгууллагуудад нисэхийн аюулгүй байдлын судалгаа, аудит, үзлэг шалгалт, сорилт хийх, дүгнэлт гаргах;

4.2.5. иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулж,

аюулгүй байдлын сургалтыг хууль хяналтын болон холбогдох мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулах;

4.2.6. нисэх буудлын хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэх журмыг батлаж мөрдүүлэх, олон улсын нисэх буудлын хилийн бүсэд нэвтрэх журмыг хил хамгаалах байгууллагатай хамтран тогтоох;

4.2.7. гадаад улсаас Монгол Улсад нислэг үйлдэж байгаа агаарын тээвэрлэгчийн аюулгүй байдлын хөтөлбөр, түүнд оруулсан өөрчлөлтийг хянаж, хүлээн зөвшөөрөх;

4.2.8. иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын стандарт, дүрэм, журмыг боловсруулах, дагаж мөрдүүлэх;

4.2.9. хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийн үед хэрэгжүүлсэн хариу арга хэмжээ, үйл ажиллагаанд үнэлэлт өгч, дахин гарахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч, Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагад мэдэгдэх.

4.3. Нисэх буудал нь тухайн нисэх буудал дээр явагдаж байгаа иргэний нисэхийн үйл ажиллагааг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.3.1. үндэсний хөтөлбөр болон хууль тогтоомжид нийцүүлэн гаргасан стандарт, дүрэм, журам, заавар болон тухайн нисэх буудлын үйл ажиллагааны онцлогт нийцсэн нисэх буудлын аюулгүй байдлын хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлэх;

4.3.2. нисэх буудлын аюулгүй байдлын хороог байгуулах;

4.3.3. нисэхийн аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтын тоног төхөөрөмж, хэрэгслээр хангах;

4.3.4. өргөтгөлийн ажил хийх, тоног төхөөрөмж шинээр байрлуулах, суурилуулах ажлыг аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаанд саад учруулахгүйгээр зөвхөн Ерөнхий газрын шийдвэрээр гүйцэтгэх;

4.3.5. хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийн үед хэрэгжүүлэх арга хэмжээний зааварчилгааг багтаасан онцгой байдлын үед ажиллах журам боловсруулан хэрэгжүүлэх;

4.3.6. онцгой байдлын үйл ажиллагааг зохицуулах төвийг байгуулах.

4.4. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үйлчилгээ эрхлэх байгууллага нь тусгай гэрчилгээтэй байна. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үйлчилгээ эрхлэх байгууллага нь дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.4.1. хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэх үнэмлэх олгож, хяналт тавих;

4.4.2. нисэх буудлын хориотой бүсэд нэвтрэх хүмүүс, зорчигч, тэдгээрийн гар тээш, тээш болон ачаа, шуудангийн илгээмж,

агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлт аюулгүй байдлын үзлэг хийх;

4.4.3. ажилтнуудаа иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөр, стандартын дагуу сургаж, дадлагажуулах;

4.4.4. аюулгүй байдлын үзлэгийг зөвхөн эрх бүхий этгээдээр гүйцэтгүүлэх;

4.4.5. нисэхийн аюулгүй байдлын дүрэм, журамд нийцсэн үйлчилгээ үзүүлэх.

4.5. Агаарын тээвэрлэгч нь иргэний нисэхийн үйл ажиллагааг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.5.1. агаарын хөлөг, зорчигч болон тээш, ачаа, шуудан хадгалах талбайн аюулгүй байдлыг хангах, эсхүл аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагааг гэрээний үндсэн дээр мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх;

4.5.2. хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах зааварчилгааг багтаасан, үндэсний хөтөлбөрийн шаардлагад нийцсэн аюулгүй байдлын хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлэх;

4.5.3. онцгой байдлын үед ажиллах журам боловсруулах;

4.5.4. аюулгүй байдал хариуцсан албан тушаалтныг томилох;

4.5.5. аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулж, ажилтнуудыг сургаж, дадлагажуулах.

4.6. Тагнуулын байгууллага нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдал болон түүнд нөлөөлөх үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээлэл цуглуулан задлан шинжилгээ хийж, дүгнэлт гарган хуульд заасан эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд мэдээлнэ.

4.7. Цагдаагийн байгууллага нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах ажлыг иргэний нисэхийн байгууллагатай хамтран зохион байгуулна.

Цагдаагийн байгууллага нь дараахь үүрэгтэй байна:

4.7.1. иргэний нисэхийн байгууламжид гэмт хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, нийгмийн хэв журмыг сахиулах;

4.7.2. хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, агаарын хөлгийг хууль бусаар булаан авах, хорлон сүйтгэх ажиллагаа явуулах, тэсрэх бодис хэрэглэхээр сүрдүүлэх, нисэх буудал болон түүний байгууламжид халдах, нийтийн эмх замбараагүй байдал үүссэн үед авах арга хэмжээ, үйл ажиллагааг нисэх буудлын онцгой байдлын үед ажиллах зурмын дагуу хэрэгжүүлэх.

4.7.3. цагдаагийн албан хаагчдыг нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөр, стандартын дагуу сургаж, дадлагажуулах.

4.8. Хил хамгаалах байгууллага нь дараахь үүрэгтэй. Үүнд:

4.8.1. иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд заналхийлэл учруулах магадлал бүхий этгээдийг илрүүлэх зорилгоор ирэх болон явах зорчигчийн талаархи мэдээллийг шалгах, шаардлагагай үед холбогдох мэдээллийг иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үйлчилгээ эрхлэх байгууллагад хүргүүлэх;

4.8.2. Ерөнхий газрыг шаардлагатай мэдээллээр хангах.

4.9. Нисэх буудалд үйл ажиллагаа явуулж байгаа төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд энэхүү хөтөлбөрт заасан шаардлагуудыг биелүүлэх үүрэгтэй.

4.10. Хил хамгаалах болон хилийн хяналтын байгууллага, нисэх буудалд гэрээний үндсэн дээр үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа байгууллага нь ажилтнаа нисэхийн аюулгүй байдлын холбогдох сургалтад хамруулах, бусад буудлын хориотой, хамгаалагдсан болон үзлэгийн дараахь бусад нэвтрэх журмыг биелүүлэх үүрэгтэй.

4.11. Нислэгийн хоол хүнс бэлтгэх байгууллага нь хоол хүнс болон агаарын хөлгийн хангалтад хэрэглэх эд зүйлд эвсвэг, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, бусад аюултай зүйлийг нуун нэвтрүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх талаар аюулгүй байдлын хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

4.12. Хил хамгаалах болон хилийн хяналтын байгууллага, нисэх буудалд үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа байгууллагууд нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах ажиллагааг бодитой, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах талаар Ерөнхий газар, таниуулын болон цагдаагийн байгууллагын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэн хамтарч ажиллана.

Төв, Хамтын ажиллагаа

5.1. Иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, гадаад хэргийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн байгууллага, иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, цэргийн мэргэжлийн удирдлагын дээд байгууллага, таниуулын байгууллага, гаалийн байгууллага, цагдаагийн байгууллага, улсын хил хамгаалах байгууллага, тогтмол нислэг гүйцэтгэдэг агаарын тээврийн байгууллагын төлөөлөл бүхий Иргэний

нисэхийн аюулгүй байдлын зөвлөл (цаашид "Зөвлөл" гэх) байна.

5.2. Зөвлөл нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах, түүнийг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах эрх бүхий байгууллагуудын үйл ажиллагааг үндэсний хэмжээнд уялдуулан зохицуулна.

5.3. Зөвлөлийн дарга нь иргэний нисэхийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн байна.

5.4. Зөвлөл нь дараахь бүрэн эрхтэй:

5.4.1. иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээний хэрэгжилтэд хяналт тавих;

5.4.2. иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангуулах асуудлаар Ерөнхий газарт зөвлөгөө өгөх, туслалцаа үзүүлэх;

5.4.3. иргэний нисэхийн эсрэг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийн үед бий болсон онцгой нөхцөл байдлыг зохицуулах, шийдвэр гаргах;

5.4.4. нисэхийн аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтын техник, технологийн шинэчлэлт хийх, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох талаархи зөвлөгөөгөөр хангах, дэмжлэг үзүүлэх;

5.4.5. иргэний нисэхийг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох талаар санал боловсруулж эрх бүхий байгууллагаар шийдвэрлүүлэх;

5.4.6. иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд гарч болзошгүй хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх, тэдгээрийг таслан зогсоох, түүний хор уршгийг арилгахад иргэний нисэхийн байгууллага, аж ахуйн нэгжийн хүч, хэрэгслийг татан оролцуулах, иргэний нисэхийн болон бусад байгууллага, аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны уялдааг хангах;

5.4.7. нисэх буудлын аюулгүй байдлын хорооноос гаргасан зөвлөмжийг хянан хэлэлцэж, шийдвэр гаргах;

5.4.8. жил бүрийн 2 дугаар сард багтаан иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын талаар тайлан бэлтгэж холбогдох газруудад хүргүүлэх;

5.4.9. иргэний нисэхийг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Зөвлөлөөс шаардлагатай гэж үзсэн бусад асуудлыг хэлэлцэх;

5.4.10. нислэгийн үеийн аюулгүй байдлын ажилтан ажиллуулах талаар гадаад, дотоодын агаарын тээвэрлэгчээс ирүүлсэн хүсэлтийг хүлээн авч шийдвэрлэх.

5.5. Зөвлөл нь жилд хоёроос доошгүй удаа хуралдах бөгөөд хуралдааны шийдвэр, протоколыг гишүүн бүрт хүргүүлнэ. Зөвлөлийн хуралд техникийн шинжээч, мэргэжилтнүүдийг урьж оролцуулж болно.

5.6. Ерөнхий газар нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын талаар Олон улсын иргэний

нисэхийн байгууллага болон бусад улс оронтой хамтран ажиллана.

5.7. Гадаад орны эрх бүхий байгууллагаас хүсэлт гаргасан тохиолдолд Ерөнхий газар нь Үндэсний хөтөлбөрийн шаардлагатай хэсгийг хүргүүлж болно.

5.8. Гадаад орны эрх бүхий байгууллагаас хүсэлт гаргасны дагуу Ерөнхий газар нь тухайн улсын агаарын тээвэрлэгчийн нислэгт аюулгүй байдлын тусгай болон нэмэлт арга хэмжээг авна.

5.9. Ерөнхий газар нь аль нэг улсын иргэний нисэхийн үйл ажиллагаанд аюул заналхийлж байгаа талаар олж авсан мэдээллийг Зөвлөлд болон тухайн улсын эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэнэ.

5.10. Ерөнхий газар нь нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөрийг шаардлагатай үед гадаад орны эрх бүхий байгууллагатай хамтран боловсруулж, мэдээлэл, санал солилцон хамтран ажиллана.

5.11. Ерөнхий газар нь нууцын зэрэглэлтэй мэдээ, мэдээллийг хамгаалах талаар тагнуулын болон цагдаагийн байгууллагатай хамтран ажиллана.

5.12. Гадаад орны эрх бүхий байгууллагаас хүсэлт гаргасан тохиолдолд Ерөнхий газар нь Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагаас хийсэн аудитын тайлан болон илэрсэн дутагдлыг залруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн ажлын талаархи мэдээллийг хүргүүлж болно.

5.13. Монгол Улсын Засгийн газар нь энэхүү хөтөлбөрийн 4.2-т заасан иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үүрэг бүхий байгууллагын тухай Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагад мэдэгдэнэ.

5.14. Агаарын харилцааны тухай Монгол Улсын Засгийн газар, гадаад улсын Засгийн газар хоорондын хэлэлцээрт иргэний нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах талаар холбогдох заалтыг тусгасан байна.

Зургаа. Нисэх буудлын аюулгүй байдал

6.1. Нисэх буудлын аюулгүй байдлын хөтөлбөрийг нисэх буудал хэрэгжүүлнэ.

6.2. Нисэх буудал нь нисэх буудлын хамгаалагдсан болон нийтийн эзэмшлийн бүсийг Ерөнхий газартай хамтран тогтооно.

6.3. Хориотой бүсийг нисэх буудал тогтооно.

6.4. Хориотой, хамгаалагдсан болон нийтийн эзэмшлийн бүсийг тогтоосон бүдүүвч зургийг нисэх буудлын аюулгүй байдлын хөтөлбөрт хавсаргана.

6.5. Нисэх буудлын гадна орших агаарын навигацийн байгууламж нь хамгаалагдсан бүстэй байна.

6.6. Нисэх буудлын гадна орших хамгаалагдсан бүсийн аюулгүй байдал, хамгаалалтыг нисэх буудал хариуцна.

6.7. Нисэх буудлын хамгаалагдсан бүсийн аюулгүй байдлыг хашаа, хаалт байгуулах, дохиол, гэрэлтүүлэг болон камерын хяналтын систем суурилуулах, харуул хамгаалалтын ажилтан томилох замаар хангана.

6.8. Нисэх буудал нь хориотой бүсэд тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийг нэвтрүүлэхдээ аюулгүй байдлын үзлэг хийнэ.

6.9. Хаалга, цонх, цахилгаан шат, хонгил зэрэг бусад гарцыг зөвшөөрлийн дагуу ашиглаагүй тохиолдолд хаалтаар хамгаалсан байна.

6.10. Перрон, агаарын хөлгийн зогсоолын талбай болон онцгой анхаарлын цэг нь гэрэлтүүлэгтэй байна.

6.11. Нисэх буудал нь нийтийн эзэмшлийн бүсэд хяналт тавьж, эргүүл гаргана.

6.12. Нисэх буудлын хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэхэд олгох үнэмлэхийг хүсэлт гаргагчийн анкетыг шалгасны үндсэн дээр олгоно. Нэвтрэх үнэмлэхэд дор дурдсан зүйлийг тусгана:

6.12.1. үнэмлэх эзэмшигчийн зураг, эцэг/эхийн болон өөрийн нэр, эрхэлж байгаа ажил, албан тушаал;

6.12.2. үнэмлэхийн хүчинтэй байх хугацаа;

6.12.3. үнэмлэхийн хүчин төгөлдөр үйлчлэх бүс;

6.12.4. үнэмлэхийг ашиглахтай холбогдсон зааварчилгаа

6.13. Зорчигчийг иргэний үнэмлэх, эсхүл гадаад паспорт нислэгийн тийэ болон суугчийн талоньг шалгасны үндсэн дээр нисэх буудлын хориотой бүсэд нэвтрүүлнэ.

6.14. Тээврийн хэрэгслийн нэвтрэх үнэмлэхийг тухайн тээврийн хэрэгсэл нь нисэх буудлын хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэх хэрэгцээ, шаардлагыг харгалзан олгоно.

6.15. Тээврийн хэрэгслийн нэвтрэх үнэмлэхэд дор дурдсан зүйлийг тусгана.

6.15.1. тээврийн хэрэгслийн марк, улсын дугаар;

6.15.2. тээврийн хэрэгслийн өмчлөгч болон жолоочийн нэр;

6.15.3. үнэмлэхний хүчинтэй байх хугацаа;

6.15.4. үнэмлэх хүчин төгөлдөр үйлчлэх бус;

6.15.5. үнэмлэхийг ашиглахтай холбогдсон зааварчилгаа.

6.16. Нисэх буудлын хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэх тээврийн хэрэгслийн тоонд хязгаарлалт тогтоож болно.

6.17. Нисэх буудлын хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэх тээврийн хэрэгсэл дотор зөвшөөрөлгүй хүн, эд зүйлс нэвтрүүлэхийг хориглоно.

6.18. Нисэх буудлын хориотой болон хамгаалагдсан бүсэд нэвтрэх хүн, тэдгээрийн эд зүйлс, тээврийн хэрэгсэлд хийх аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтын журмыг нисэх буудлын аюулгүй байдлын хөтөлбөрт тусгана.

Долоо. Агаарын хөлгийн аюулгүй байдал

7.1. Агаарын тээвэрлэгч нь өөрийн агаарын хөлгийн аюулгүй байдлыг хариуцна.

7.2. Агаарын тээвэрлэгч нь агаарын хөлөгт аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалт хийх, түүнд хяналт тавих үүрэгтэй.

7.3. Агаарын тээвэрлэгч нь үйлчилгээнд гарах агаарын хөлгийг нислэг үйлдэхээр хориотой бүсэд нэвтрэхийн өмнө, шаардлагатай тохиолдолд хориотой бүсэд байрлуулсны дараа агаарын хөлгийн аюулгүй байдлын шалгалтыг хийнэ.

7.4. Агаарын тээвэрлэгч нь үйлчилгээнд гарсан агаарын хөлөгт агаарын хөлгийн аюулгүй байдлын үзлэг хийнэ.

7.5. Агаарын тээвэрлэгч нь үйлчилгээнд гараагүй агаарын хөлгийн аюулгүй байдлыг хангах талаар дараахь арга хэмжээг авна:

7.5.1. зорчигч болон ачаа тээш ачих, буулгах төхөөрөмжийг холдуулах;

7.5.2. агаарын хөлгийн бүх хаалгыг хаах, түгжих, лацдах.

7.6. Агаарын хөлөгт дор дурдсанаас бусад этгээдийг суух, нэвтрэхийг хориглоно:

7.6.1. албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа зохих үнэмлэх бүхий агаарын тээвэрлэгчийн болон үйлчилгээний ажилтан;

7.6.2. тухайн агаарын хөлгөөр үйлдэх нислэгээр зорчих тийз, суугчийн талон бүхий зорчигч.

7.7. Иргэний нисэхийн эсрэг хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд ашиглахаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор агаарын тээвэрлэгч нь тийз, нислэгийн захиалгын хуудас, суугчийн талон, тээшний зүүлт, шуудангийн лац болон ачааны баримт бичгийг өөрийн хяналт хамгаалалтад байлгана.

7.8. Агаарын тээвэрлэгч нь зөвшөөрөлгүй этгээд нисэх багийн бүхээгт орохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авна. Нисэх багийн бүхээгийн хаалга нь нислэгийн үед түгжээтэй байна.

Найм. Зорчигч, тэдгээрийн гар тээшний аюулгүй байдал

8.1. Нисэх буудал нь аяллаа эхэлж байгаа болон шилжин суух, дамжин өнгөрөх зорчигч, тэдгээрийн гар тээшинд хориотой бүс болон үзлэгийн дараахь бүсэд нэвтрэхээс өмнө аюулгүй байдлын үзлэг хийнэ.

8.2. Зорчигчдод аюулгүй байдлын үзлэгийг дараахь аргыг ашиглаж хийнэ:

8.2.1. гараар шалгах;

8.2.2. металл илрүүлэгч төхөөрөмжөөр шалгах.

8.3. Зорчигч, тэдгээрийн гар тээшинд хийх аюулгүй байдлын үзлэгийн журмыг нисэх буудлын аюулгүй байдлын хөтөлбөрт тусгана.

8.4. Төрийн тусгай хамгаалалтад байгаа албан тушаалтан, иргэнийг аюулгүй байдлын үзлэгээс чөлөөлнө.

8.5. Зорчигчийн гар тээшинд аюулгүй байдлын үзлэгийг дараахь аргаар хийнэ:

8.5.1. гараар шалгах;

8.5.2. рентген туяаны төхөөрөмжөөр шалгах;

8.5.3. тэсэрч дэлбэрэх бодис илрүүлэх төхөөрөмжөөр шалгах.

8.6. Рентген туяаны төхөөрөмжөөр зорчигчийн гар тээшинд аюулгүй байдлын үзлэг хийхэд сэжиг бүхий зүйл илэрсэн тохиолдолд тухайн зорчигчийг байлцуулан гараар шалгана. Шалгалтын үед тухайн зорчигчийг эд зүйлсэд хүргэхгүй, ойртуулахгүй байна.

8.7. Рентген туяаны төхөөрөмжөөр үзлэг хийсэн нийт зорчигчийн гар тээшний 10-аас доошгүй хувьд сонгох журмаар гараар шалгалт хийнэ.

8.8. Рентген туяаны төхөөрөмж ажиллаагүй тохиолдолд гар тээшинд гараар шалгалт хийнэ. Гараар шалгалт хийхдээ тухайн гар тээш, түүнд агуулагдаж байгаа эд зүйлсийг нэг бүрчлэн шалгана.

8.9. Их хэмжээний үнэт зүйл авч яваа зорчигч, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон зүрхний аппараттай зорчигчдоод аюулгүй байдлын үзлэгийг тусад нь хийнэ.

8.10. Нисэх буудлын хориотой болон үзлэгийн дараахь бүсэд нэвтрэх нисэх бүрэлдэхүүн, хилийн хяналтын байгууллага, төрийн хамгаалалт болон үйлчилгээний ажилтнууд аюулгүй байдлын үзлэгт хамрагдана.

8.11. Дипломат эрх бүхий ажилтан аюулгүй байдлын үзлэгт хамрагдана. Дипломат эрх бүхий ажилтны гар тээш, тээшинд үзлэг хийхдээ дипломат харилцааны тухай Венийн конвенцийн (1961) холбогдох заалтын дагуу өөрийг нь, эсхүл түүнийг төлөөлөх бүрэн эрхт төлөөлөгчийг байлцуулна.

8.12. Зохих журмын дагуу лацадсан дипломат шуудангийн илгээмжид аюулгүй байдлын үзлэг хийхгүй. Төрийн нууцын зэрэглэлтэй ачаа, шуудангийн илгээмжид зөвхөн тоног төхөөрөмжийн тусламжтайгаар аюулгүй байдлын үзлэг хийнэ.

8.13. Ажил үүргээ гүйцэтгэж яваа хууль хяналтын байгууллага болон төрийн тусгай хамгаалалтын ажилтан нь зорчигчийн бүхээгт зэвсэг, хэрэгслийг биедээ авч явах тохиолдолд дараахь шаардлагыг хангасан байна:

8.13.1. эрх бүхий байгууллагын зэвсэг авч явах зөвшөөрөл байх;

8.13.2. нислэгийн үед согтууруулах ундааны зүйлээр үйлчлэхгүй байх;

8.13.3. зэвсэг авч яваа зорчигчийн тоо болон тэдгээрийн суудлын байршлыг нислэг эхлэхээс өмнө агаарын хөлгийн даргад мэдэгдсэн байх;

8.13.4. зэвсэг авч яваа зорчигч агаарын хөлөгт суухаас өмнө холбогдох дүрэм, журмын талаар зааварчилгаа авсан байх.

8.14. Эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлтэй зэвсгийг агаарын хөлгийн зорчигчийн бүхээгээс бусад хэсэгт дараахь нөхцөлийг хангасан тохиолдолд тээвэрлэнэ:

8.14.1. зэвсэг цэнэггүй байх;

8.14.2. зэвсэг нислэгийн үед хэн ч хүрэх боломжгүй газар байрласан байх.

8.15. Хууль хяналтын байгууллагын хяналтад байгаа зорчигч, бие даан зорчих чадваргүй

сэтгэцийн өвчтэй зорчигч, эсхүл Монгол Улсаас албадан гаргаж байгаа болон тухайн улсад нэвтрүүлэхийг хориглосон этгээдийг тээвэрлэх талаар холбогдох байгууллага нь агаарын тээвэрлэгчид урьдчилан мэдэгдэх үүрэгтэй.

8.16. Монгол Улсад нэвтрүүлэхийг хориглосон, эсхүл Монгол Улсаас албадан гаргаж байгаа зорчигчийг агаарын хөлгөөр тээвэрлэх талаар холбогдох байгууллага нь дамжин өнгөрөх болон очих улсын эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэж, тэдгээрийн учруулж болзошгүй аюул заналхийллийн талаархи мэдээллийг урьдчилан хүргүүлнэ.

8.17. Агаарын тээвэрлэгч нь хууль хяналтын байгууллагын хяналтад байгаа этгээдийг тээвэрлэхэд тавигдах аюулгүй байдлын арга хэмжээ, журмыг өөрийн аюулгүй байдлын хөтөлбөрт тусгаж хэрэгжүүлнэ.

8.18. Агаарын тээвэрлэгч нь хууль хяналтын байгууллагын хяналтад байгаа зорчигчийг харгалзагчийн хамт, бие даан зорчих чадваргүй сэтгэцийн өвчтэй зорчигчийг асран хамгаалагчийн хамт тус тус тээвэрлэнэ.

8.19. Аюулгүй байдлын үзлэгээр зэвсэг, тээсэрч дэлбэрэх бодис болон тээсэлгээний хэрэгсэл илэрсэн тохиолдолд хураан авч тагнуулын болон цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэнэ.

8.20. Эрх бүхий байгууллагаас тээвэрлэхийг зөвшөөрсөн зэвсэг, тээсэрч дэлбэрэх бодис болон тээсэлгээний хэрэгсэл, аюултай эд зүйлийг зорчигчдоос тусгаарлан агаарын хөлгийн ачааны хэсэгт тээвэрлэнэ.

8.21. Аюулгүй байдлын үзлэгээс татгалзсан болон зайлсхийсэн зорчигчийг үзлэгийн дараахь бүсэд нэвтрүүлэхгүй бөгөөд агаарын хөлгөөр тээвэрлэхгүй.

8.22. Аюулгүй байдлын үзлэгээр ороогүй зорчигч үзлэгийн дараахь бус болон агаарын хөлөгт нэвтэрсэн тохиолдолд дараахь арга хэмжээг авна.

8.22.1. үзлэгийн дараахь бүсийг бүрэн чөлөөлж, дахин шалгана;

8.22.2. зорчигч, тэдгээрийн гар тээсийг үзлэгт дахин оруулна;

8.22.3. үзлэгт хамрагдаагүй зорчигч агаарын хөлөгт байгааг илрүүлсэн тохиолдолд агаарын хөлгийн аюулгүй байдлын шалгалтыг дахин хийнэ.

8.23. Агаарын тээвэрлэгч нь зорчигчийг агаарын хөлөгт суулгахаас өмнө түүнийг бичиг баримт, суугчийн талоньг зорчигчийн нэрсийн жагсаалттай тулган шалгаж тээшээ

тээвэрлүүлэхээр бүртгүүлсэн зорчигч мөн болохыг давхар хянана.

Ес. Тээш

9.1. Нисэх буудал нь аяллаа эхэлж байгаа, шилжин суух, дамжин өнгөрөх зорчигчийн тээшинд хориотой бүс болон үзлэгийн дараахь бүсэд нэвтрэхээс өмнө аюулгүй байдлын үзлэг хийнэ.

9.2. Агаарын тээвэрлэгч нь тээшний бүртгэл болон бүртгэгдсэн тээшинд тавигдах аюулгүй байдлын арга хэмжээ, журмыг өөрийн аюулгүй байдлын хөтөлбөрт тусгаж хэрэгжүүлнэ.

9.3. Агаарын тээвэрлэгч нь тээшний бүртгэлийг зөвхөн тухайн зорчигчийн тийэ, иргэний үнэмлэх болон гадаад паспорт зэрэг бичиг баримтыг үндэслэн гүйцэтгэнэ.

9.4. Агаарын тээвэрлэгч нь бүлэг зорчигчийн тийсийг бүртгэхдээ зорчигч тус бүрээс тээшийг хүлээн авах журмыг баримтална.

9.5. Тухайн нислэгээр аялахаар бүртгүүлж, тээвэрлэгчид тээшээ хүлээлгэн өгсөн зорчигч нь агаарын хөлөгт суугаагүй тохиолдолд уг зорчигчийн тээшийг агаарын хөлгөөс буулгана.

9.6. Агаарын хөлөгт ачихаас өмнө тээшинд рентген туяаны төхөөрөмжөөр болон био мэдрэмжийн арга хэрэгслийг ашиглан аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтыг хийнэ.

9.7. Аюулгүй байдлын үзлэг хийгдсэн нийт тээшний 10-аас доошгүй хувьд сонгох журмаар гараар болон тэсэрч дэлбэрэх бодис илрүүлэх зориулалтын гар багажаар шалгалт хийнэ.

9.8. Аюулгүй байдлын үзлэгийн тоног төхөөрөмж ажиллаагүй буюу эвдэрсэн үед бүх тээшийг гараар шалгана.

9.9. Дараахь тээшийг аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтаас чөлөөлнө:

9.9.1. энэхүү хөтөлбөрийн 8.4-т заасны дагуу аюулгүй байдлын үзлэгээс чөлөөлөгдсөн зорчигчийн тээш;

9.9.2. өмнө нь гар тээш гэж шалгалдсан боловч агаарын хөлгийн ачааны хэсэгт тээвэрлэхээр болсон тээш.

9.10. Тээшийг агаарын хөлөгт ачихаас өмнө тээш ялгах талбай, эсхүл нисэх буудлын тээш хадгалах газарт байрлуулах бөгөөд тээш ялгах талбайд зөвхөн зөвшөөрөл бүхий этгээдийг нэвтрүүлнэ.

9.11. Тээш нь агаарын хөлөгт ачигдах хүртэл аюулгүй байдлын байнгын хяналтад байна.

9.12. Нисэх багийн тээшинд "нисэх баг" гэсэн тээшний зүүлт зүүж, бусад тээшний адил аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтад хамруулна.

Арав. Ачаа болон шуудангийн аюулгүй байдал

10.1. Ачаа болон шууданд аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалт хийгдэнэ.

10.2. Дипломат харилцааны тухай Венийн конвенцийн дагуу дипломат шууданг аюулгүй

байдлын үзлэгээс чөлөөлнө. Лац ломбо нь гэмтсэн шууданд рентген туяаны төхөөрөмжөөр үзлэг хийнэ.

10.3. Ачаа болон шууданд аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтыг дараахь байдлаар хийнэ:

10.3.1. гараар шалгах;

10.3.2. рентген туяаны төхөөрөмжөөр үзлэг хийх;

10.3.3. тэсрэх дэлбэрэх бодис илрүүлэх төхөөрөмжөөр үзлэг хийх;

10.3.4. био мэдрэмжийн арга хэрэгслийг ашиглан үзлэг хийх.

10.4. Агаарын тээвэрлэгч нь тээвэрлэлтэд хүлээн авсан ачаа, шуудангийн хадгалалт, хамгаалалтыг хариуцна.

Арван нэг. Нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсийн аюулгүй байдал

11.1. Агаарын тээвэрлэгч нь нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсээр дамжин агаарын хөлөгт хориглосон эд зүйлс нэвтрэхээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авна.

11.2. Нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсийг бэлтгэх байгууллага нь хоол хүнс, агаарын хөлгийн хангалтад хэрэглэх эд зүйлд зэвсэг, тэсэрч дэлбэрэх бодис, тээсэлгээний хэрэгсэл болон бусад аюултай зүйлийг нуун нэвтрүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх талаар аюулгүй байдлын хөтөлбөртөө тусган хэрэгжүүлнэ:

11.2.1. тухайн байгууллагын аюулгүй байдлын ажилтныг томилох;

11.2.2. нисэх буудлын аюулгүй байдлын хориотой бүсэд нэвтрэх бүх ажилтны анкетыг шалгах;

11.2.3. нисэх буудлаас гаргасан аюулгүй байдалтай холбоотой зааврыг дагаж мөрдөх;

11.2.4. байгууллагын барилга байгууламж болон агуулахад зөвшөөрөлгүй этгээд нэвтрүүлэхгүй байх;

11.2.5. нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсэд агаарын хөлгөөр тээвэрлэхийг хориглосон зүйлс агуулагдаагүй эсэхэд шалгалт хийх;

11.2.6. аюулгүй байдлын хориотой бүсийн гадна бэлтгэгдэх нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлс нь тээвэрлэлтийн үед түгжээтэй, лацтай байх;

11.2.7. агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсийг байнгын хяналтад байлгах;

11.2.8. нислэгийн хоол хүнс бэлтгэх ажилтнуудыг аюулгүй байдлын сургалтад хамруулах.

Арван хоёр. Аюулгүй байдлын тоног төхөөрөмж, хэрэгсэл

12.1. Нисэхийн аюулгүй байдлын үйл ажиллагаанд олон улсын зохих стандарт, шаардлагад нийцсэн, хүрээлэн буй орчин, хүний бие, эрүүл мэндэд хор нөлөөгүй тоног төхөөрөмж, хэрэгслийг ашиглана.

12.2. Нисэхийн аюулгүй байдлын тоног төхөөрөмж, хэрэгслийг худалдан авах, шинэчлэхдээ Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагын зөвлөмжийг удирдлага болгоно.

12.3. Аюулгүй байдлын тоног төхөөрөмж, хэрэгслийн төрөл, загвар, техникийн үзүүлэлт нь Ерөнхий газраас зөвшөөрөгдсөн байна.

12.4. Нисэх буудал нь аюулгүй байдлын тоног төхөөрөмж, хэрэгслийн тохируулгыг тухайн төхөөрөмж, хэрэгслийн үйлдвэрлэгчээс ирүүлсэн тест материалыг ашиглаж жигд нэгээс доошгүй удаа хийж, Ерөнхий газраар баталгаажуулна.

12.5. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн түвшингээс хамаарч тоног төхөөрөмж, хэрэгслийн мэдрэх чадварыг нэмэх буюу бууруулна.

Арван гурав. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн үед авах арга хэмжээ

13.1. Тагнуулын байгууллага нь Ерөнхий газартай хамтарч иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн үед авах арга хэмжээний нэгдсэн журмыг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

13.2. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн үед авах арга хэмжээний нэгдсэн журмыг үндэслэн агаарын тээвэрлэгч, нисэх буудал, хууль хяналт, онцгой байдлын болон холбогдох бусад байгууллага нь болзошгүй заналхийллийн үед ажиллах журмыг боловсруулах үүрэг хүлээнэ.

13.3. Нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, ачаа тээвэр зуучийн болон цагдаагийн байгууллага, холбогдох бусад байгууллагуудын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах үүднээс эдгээр байгууллагын үүрэг, хариуцлагыг Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн үед авах арга хэмжээний нэгдсэн журамд тодорхой тусгана.

13.4. Энэхүү хөтөлбөрийн 13.1-д заасан иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн үед авах арга хэмжээний нэгдсэн журмыг Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын зөвлөлөөр баталгаажуулна.

13.5. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн Хоёрдугаар түвшингийн үед дараахь нэмэлт арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

13.5.1. дамжин өнгөрөх нислэг үйлдэж байгаа агаарын хөлгийн бүх зорчигчдыг буулгаж агаарын хөлгийг аюулгүй байдлын үзлэгт хамруулах;

13.5.2. агаарын хөлгийн хяналт бүр дээр аюулгүй байдлын ажилтнаас гадна явган, эсхүл хөдөлгөөнт эргүүл гаргах;

13.5.3. явах зорчигчдын 10-аас дээш хувийг агаарын хөлөгт нэвтрүүлэхийн өмнө аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтад дахин хамруулах;

13.5.4. аюулгүй байдлын ажилтан нь нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсийг савлахад байлцаж, тээврийн хэрэгсэлд ачихаас өмнө тээврийн хэрэгслийг шалгаж агаарын хөлөгт хүртэл дагалдах;

13.5.5. хориотой бүсэд нэвтрэх тээврийн хэрэгсэл, ажилтан, тэдгээрийн эд зүйлсийн 20-иос доошгүй хувийг гараар шалгах;

13.5.6. хамгаалагдсан болон нийтийн эзэмшлийн бүсийн хоорондын заагт байнгын харуул хамгаалалттай болгох;

13.5.7. Зорчигч, үдэн гаргагч, угтагчдын бөөгнөрлийг бий болгохгүй байх, зорчигчдыг үйлчилгээний холбогдох танхимд оруулах, нисэх буудлын харуул, хамгаалалтыг нэмэгдүүлэх, нисэх буудал орчмын бүсийг хяналтад авах;

13.5.8. Ерөнхий газраас шаардлагатай гэж үзсэн бусад арга хэмжээг авах.

13.6. Иргэний нисэхийн эсрэг заналхийллийн Гуравдугаар түвшингийн үед энэхүү журмын 13.3-т заасан болон дараахь нэмэлт арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ:

13.6.1. агаарын хөлгийн хаалга тус бүр дээр аюулгүй байдлын ажилтнаас гадна 2 хүний бүрэлдэхүүнтэй явган, эсхүл хөдөлгөөнт эргүүлийг байлгаж агаарын хөлөгт нэвтрэх ажилтан, түүний эд зүйлсийг гараар шалгах;

13.6.2. явах зорчигчдыг агаарын хөлөгт нэвтрүүлэхийн өмнө 100 хувь аюулгүй байдлын үзлэг, шалгалтад дахин хамруулах;

13.6.3. аюулгүй байдлын үзлэгт хамрагдсан явах зорчигчдыг ирж байгаа зорчигчдоос тусгаарлах;

13.6.4. аюулгүй байдлын үзлэг хийгдсэн тээш, ачаа, шууданг агаарын хөлөгт шууд ачих арга хэмжээ авах;

13.6.5. аюулгүй байдлын үзлэг хийгдсэн тээшийг аюулгүй байдлын ажилтны байнгын хяналтад байлгаж, түгжээ, лацтай чингэлэгт тээвэрлэх;

13.6.6. аюулгүй байдлын ажилтан нь нислэгийн хоол хүнс, агаарын тээвэрлэгчийн шуудан болон эд зүйлсийг бэлтгэхэд байлцах, аюулгүй байдлын үзлэг хийх, агаарын хөлөг хүртэл дагалдах;

13.6.7. хориотой бүсэд нэвтрэх бүх тээврийн хэрэгсэл, ажилтан, тэдгээрийн эд зүйлсэд үзлэг, шалгалт хийх;

13.6.8. хамгаалагдсан болон нийтийн эзэмшлийн бүсийн хоорондын зааг, нисэх буудлын нийт талбайг байнгын харуул хамгаалалттай болгох;

13.6.9. нисэх буудлын нийтийн эзэмшлийн бүсэд нэвтрэх хяналтыг тогтоох.

13.6.10. Ерөнхий газраас шаардлагатай гэж үзсэн бусад арга хэмжээг авах.

13.7. Нисэх буудал нь нисэх буудлын гадна байрлалаас, ялангуяа агаарын хөлөг хөөрөх, буух үед халдлага хийж болзошгүй газрыг цагдаагийн байгууллагатай хамтран тогтоож, тогтмол бус шалгалтыг хийнэ.

Арван дөрөв. Хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийн эсрэг авах арга хэмжээ

14.1. Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр гарсан, эсхүл Монгол Улсын иргэний нисэхийн аюулгүй байдалд нөлөөлж болзошгүй хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийн талаар авсан мэдээ, мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж, дүгнэлт гарган эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд мэдээлэх асуудлыг тагнуулын байгууллага хариуцна.

14.2. Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гарсан иргэний нисэхийн эсрэг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлийг газар дээр нь зохицуулах асуудлыг цагдаагийн байгууллага хариуцна.

14.3. Хууль хяналт болон онцгой байдлын байгууллага, холбогдох бусад байгууллагууд нь хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл гарсан тохиолдолд агаарын тээвэрлэгч, нисэх буудалтай хамтран нисэх буудлын онцгой байдлын үед ажиллах журмын дагуу ажиллана.

14.4. Нислэг үйлдэж байгаа агаарын хөлөгт хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл гарсан тохиолдолд тухайн нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээг гүйцэтгэж байгаа байгууллага нь нислэгийн маршрутын дагуу байгаа болон дайран өнгөрч болзошгүй нислэгийн мэдээллийн бүсийг хариуцах нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээний байгууллагад энэ талаар нэн даруй мэдэгдэнэ.

14.5. Хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд өртсөн агаарын хөлөгт агаарын навигацийн болон нислэгийн хөдөлгөөний удирдлагын үйлчилгээг үргэлжлүүлэн үзүүлнэ.

14.6. Нислэг үйлдэж байгаа аливаа агаарын хөлөгт хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл гарсан тохиолдолд тухайн нислэгийн хөдөлгөөний үйлчилгээг гүйцэтгэж байгаа байгууллага нь Зэвсэгт хүчний Агаарын довтолгооноос хамгаалах цэргийн удирдлагын төв байранд нэн даруй мэдэгдэж, уг агаарын хөлгийн байршлын талаархи бодит мэдээллийг авах, радиолокацын байнгын хяналтад байлгах арга хэмжээ авна.

14.7. Хууль бусаар эзлэгдсэн агаарын хөлгийг Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр газардахыг зөвшөөрч болно.

14.8. Хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлд өртсөн агаарын хөлөгт Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр газардсан тохиолдолд тухайн агаарын хөлгийг бүртгэсэн болон ашиглагч улсад, хөндлөнгийн хууль бус ажиллагаанд өртсөн, түүний улмаас нас барсан, гэмтэж бэртсэн, эсхүл барьцаалагдсан хүмүүсийн талаархи мэдээллийг харьяалах улсад тус тус мэдэгдэнэ.

14.9. Ерөнхий газар нь хөндлөнгийн хууль бус үйлдэл гарсан, хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний талаархи мэдээллийг Олон улсын иргэний нисэхийн байгууллагад мэдэгдэнэ:

14.9.1. урьдчилсан тайланг тухайн үйл явдал болсноос хойш 30 хоногийн дотор;

14.9.2. эцсийн тайланг тухайн үйл явдал болсноос хойш 60 хоногийн дотор.

Арван тав. Хяналт

15.1. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын ажилтныг сонгон шалгаруулж, анкетыг шалгаж томилно.

15.2. Иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үзлэг хийх ажилтан нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөрийн дагуу сургалтад хамрагдаж, мэргэжлийн үнэмлэх авсан байна.

15.3. Нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, ачаа тээвэр зуучийн болон иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын үйлчилгээ эрхлэх байгууллага нь иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөрт нийцсэн өөрийн байгууллагын нисэхийн аюулгүй байдлын сургалтын хөтөлбөрүүдийг боловсруулж, Ерөнхий газраар баталгаажуулан хэрэгжүүлнэ.

15.4. Ерөнхий газар нь аюулгүй байдлын судалгаа, аудит, үзлэг шалгалт хийх журам боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

15.5. Ерөнхий газар нь нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, нисэхийн аюулгүй байдлын үйлчилгээний байгууллага болон нислэгийн хоол хүнс болгох байгууллагын аюулгүй байдлыг хангах үйл ажиллагаанд жилд нэгээс доошгүй удаа үзлэг хийж, илэрсэн дутагдлыг засах талаар холбогдох арга хэмжээ авна.

15.6. Ерөнхий газар нь нисэх буудал, агаарын тээвэрлэгч, ачаа тээвэр зуучийн болон иргэний нисэхийн аюулгүй байдлын байгууллагын үйл ажиллагаанд хийх аюулгүй байдлын сорилтын журмыг боловсруулж, хэрэгжүүлнэ.

15.7. Аюулгүй байдлын сорилтыг Ерөнхий газрын зөвшөөрөлтэйгээр холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд хийнэ.

15.8. Иргэний нисэхийн эсрэг хөндлөнгийн хууль бус үйлдэлтэй холбогдох хэсэгчилсэн дасгал сургуулийг жилд нэгээс доошгүй удаа, бүрэн хэмжээний дасгал сургуулийг дөрвөн жилд нэгээс доошгүй удаа зохион байгуулна.

Арван зургаа. Аюулгүй байдлын санхүүжилт

16.1. Энэхүү хөтөлбөрийн дагуу нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах үүрэг хүлээсэн байгууллага нь хариуцсан үүргээ хэрэгжүүлэхэд шаарддаг хөрөнгийн эх үүсвэрийг жил бүр өөр өөрсдийн төсөвтөө тусган санхүүжүүлнэ.

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ТОГТООЛ

2007 оны 07 дугаар сарын 02-ны өдөр

Дугаар 32

Улаанбаатар хот

ИРГЭНИЙ ЗАРИМ ХЭРГИЙН ХАРЬАЛЛЫГ ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ХАРЬАЛЛААС ЗААГЛАН ЯЛГАХ ТУХАЙ*

78	Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай				7.1.Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх талаар Засгийн газар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ; 7.2.Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх талаар нийгмийн хамгааллын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ; 7.3.Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх талаар хууль зүй, дотоод эргийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ; 8 дугаар зүйл. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх талаархи нутгийн өөрөө удирдах болон нутгийн захиргааны байгууллагын бүрэн эрх
79	Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай				
80	Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай				
81	Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай				
82	Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай				
	Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай	2004-05-13	05.01.01		
83	Газрын тосны бүтээгдэхүүний тухай	2005-07-01		Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь газрын тосны бүтээгдэхүүнийг импортлох, үйлдвэрлэх, худалдах, тээвэрлэх, хадгалах болон эдгээр үйл ажиллагааны аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдон үүсэх харицгааг зохицуулахад оршино. 2 Дугаар зүйл. Газрын тосны бүтээгдэхүүний импорт, үйлдвэрлэл, худалдаа, тээвэрлэлт, хадгалалтын тухай хууль тогтоомж 2.1 Газрын тосны бүтээгдэхүүний импорт, үйлдвэрлэл, худалдаа, тээвэрлэлт, хадгалалтын тухай хууль тогтоомж нь Газрын тосны тухай хууль, Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хууль, Галин аюулгүй байдлын тухай хууль, Хэмжлийн нэгдмэл байдлыг хангах тухай хууль, Бэрлэгэн тухай хууль, Шударга бус өрсөлдөөнийг хориглох тухай хууль, Ариун цэврийн тухай хууль, Стандартчилал, Тохирлын үнэлгээний тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Химийн хорт бодисоос хамгаалах тухай хууль, Төмөр замын тээврийн аюулгүй байдлын тухай хууль, Автогазрын тухай хууль, Энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бүсэд актаас бүрдэнэ.

* Үргэлжлэл. Түрүүч нь "Төрийн мэдээлэл" эмхтгэлийн 2007 оны 31 дүгээрт нийтлэгдсэн.

84	Галсийн албан татварын чөлөөлөл					
85	Дотоодын цэргийн тухай хууль	95-10-17	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын дотоодын цэргийн Аршид "дотоодын цэрэг" гэдэг тогтоолоор. Үйл ажиллагааны нь эрх зүйн үндсийг тодорхойлохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.		
86	Дамжуулагч тухай хууль	97-11-20	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь дамжуулагч хэрэг үүсгэх, хөнгөн шийдвэрлэх, талбарийн чадваргүй аж ахуйн нэгжийг дахин хэрэвжүүлэх, татан буулгахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.		
87	Датгалын тухай хууль					
88	Дайн байдлын тухай хууль	98-01-08	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь дайн бүхий байдал зарлах, цуцлах үндэслэл, үеэс орныг дайны байдалд шилжүүлэх үед авах үндсэн арга хэмжээ, түүнийг хэрэгжүүлэх болтлогийг тавихан эрхт хангах, үндийн төр, эзэмлэл, цэргийн удирдлагын байгууллагуудын бүрэл эрх, байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний хүлээх үүргийг тогтоож, дайны байдал зарлахаантай холбогдсон бусад харилцааг зохицуулахад оршино.		
89	Дайны байдлын тухай хууль	98-05-15	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	Энэ хуулийн зорилт нь, дайны байдал зарлах, цуцлах үндэслэл, үеэс орныг дайны байдалд шилжүүлэх үед авах үндсэн арга хэмжээ, түүнийг хэрэгжүүлэх болтлогийг тавихан эрхт хангах, үндийн төр, эзэмлэл, цэргийн удирдлагын байгууллагуудын бүрэл эрх, байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний хүлээх үүргийг тогтоож, дайны байдал зарлахаантай холбогдсон бусад харилцааг зохицуулахад оршино.		
90	Дайчилгааны тухай хууль	98-05-15	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын эрхэн засаг, нийгмийг шаардлагатай үед дайны байдалд шилжүүлэх, цэргийн дайчилгааны болон байдлыг хангах, дайчилгаа явуулах үндэслэл, журам, энэ талаархыг торийн байгууллагын бүрэл эрх, засаг, эзэмлэл, нутаг дэвсгэрийн нэгжийн удирдлага, байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэний хүлээх үүргийг тогтоож, дайчилгаа явуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.		

91	Дэлгэц Тухай	99-05-28	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хонгийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Төрийн дэргэд байгуулсан элч, онгоцроор дэлгэц, бичлэг олборлох, загас авах, тээвэр хийх зэрэг дэлгэц ашиглах үйл ажиллагаа явуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
92	Дүнгийн тухай	2000-01-28	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хонгийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь бусдын эрүүл мэндийг сааруулах, амьтны нэсэгт өвчлөх түүнд хүмүүнлэг сэтгэлээр сайн дурларгаа үүс, эд эхлэнээ үнэ төлбөргүй өгөх, амьгүй донорын эд эрхтэйг шилжүүлэн суулгах зорилгоор авах, үүс, цусан бүтээгдэхүүн, эд эрхтэний эмчилгээний зориулалтаар хэрэглэхээр авах, боловсруулах, хадгалах, тээвэрлэх, хэрэглэх, экспортлох, импортлох, донорын үйлсийг сурталлах, түүнд иргэдийг татан оролцуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
93	Дарлалжаахуулианы Тухай	00-04-20	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хонгийн дараа	1.1 Монгол Улсын хүн амыг хэлдэрт өрнөөс сэргийлэх, дарлалжаахуулианы холбогдсон харилцааг зохицуулахад энэ хуулийн зорилт оршино.
94	Дипломат албаны Тухай	00-10-05	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хонгийн дараа	1.1 Энэ хууль нь Монгол Улсын төрийн дипломат алба давшид "дипломат алба" гэд, түүний тогтолцоо, зохион байгуулалт, дотоодроо болон хилийн чанадад явуулах үйл ажиллагаа, дипломат албанд ажиллагчдын эрх зүйн байдлтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.
95	Дүнд боловсролын Тухай	02-05-03	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хонгийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь иргэнд, дүнд боловсрол олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
96	Дэвс ажруулах, мэд дүгнэлэс сэргийлэх Тухай	03-10-10	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хонгийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хүн амын өнүгнэ чадражийг хамгаалах, мэд дүгнэлэс сэргийлэх, хүснэй идэвхлэсэн дэвсгэ үйлдвэрлэх, хэрэглэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
97	Диагностын тухай	2004-04-30	2005-06-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хүн амын өнүгнэ чадражийг хамгаалах, мэд дүгнэлэс сэргийлэх, хүснэй идэвхлэсэн дэвсгэ үйлдвэрлэх, хэрэглэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
				72.1 Тусгай элчээррийг үргэлжлүүлсэн болон хүчингүй болгосон, ажил эвс хуулийн 69.1, 70.1-д заасан үндэслэл байно гэж үзсэн нийтийн болон эзэвдүүлсэн, драгтуулагчийн ашиг сонирхол, драгтуулагчийн өмч хөрөнгө, үйл ажиллагааг хамгаалах зорилгоор Зохицуулах ...-роо шүүхэд гэхэмжлэл гаргаж болно.

93	<p>Диагталын мэргэжлийн оролцогчийн тухай</p>	<p>2004.04.30</p>	<p>Албан ёсоор нийтлэгнэс хойш 10 хоногийн дараа</p>	<p>1. Энэ хуулийн зорилт нь диагталын мэргэжлийн оролцогчид танигдах нөхцөл, шаардлагыг тогтооход, төрийн эрх бүхий байгууллагаас диагталын мэргэжлийн оролцогчийн үйл ажиллагаанд хяналт тавих, тусгай оролцоогийн олгохтой холбогдсон зарчигтай зохицуулахад оршино</p> <p>44.1 Аллага этгээд диагталын мэргэжлийн оролцогчийн үйл ажиллагаатай холбогдон гарсан жарганыг зохицуулах хэрэгэнд тавих, шийдвэрүүнд бөгөөд шийдвэрийг эс зөвшөөрөөл үг шийдвэрийг хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс хойш аялын 10 аялгийн дотор шүүхэд даваагддаг байна.</p>	<p>40.1 Тусгай зөвшөөрлийг гүйцэтгүүлсэн болон хүчингүй болгосон, эсхүл энэ хуулийн 38.1, 39.1-д заасан үндэслэл байна гэж үзсэн нийтийн болон үйлчлүүлэн, даатгуулагчийн өмнө сонгогчид диагталын мэргэжлийн оролцогчийн өмнө зоринго, үйл ажиллагааг хамгаалах зорилгоор зохицуулах хэрэг шүүхэд нээжлэлт гаргаж, болно.</p>
99	<p>Диагталын тухай хуулийг далаж мөрдөх журмын тухай</p>	<p>2005.07.08</p>	<p>Албан ёсоор нийтлэгнэс хойш 10 хоногийн дараа</p>	<p>1 дүгээр зүйл. Диагталын тухай хуулийн 12.1-д заасан диагталын үйл ажиллагаанд хяналт тавих эрхийг Санхүүгийн зохицуулах хороо байгуулахдаа хүртэл Сангийн сайд #1 Алмазунг-д олгоусугай.</p>	
100	<p>Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн хууль</p>	<p>93.02.15</p>	<p>93-03-01</p>	<p>16 дугаар зүйлийн 1. Сонгогчдын нэрийн жагсаалтад бүртгэгчүү буюу буруу бүртгэсэн байсан сонгогч тухайн сонгуулийн хэсгийн хэрэгэнд томъёон гаргаж эрхтэй.</p> <p>2. Сонгуулийн хэсгийн хэрэг ут гомдолыг хүлээн авснаас хойш аялын 3 өдрийн дотор хяналт үзэж сонгогчдын нэрийн жагсаалтад зохих өөрчлөлт оруулах буюу гомдолыг хэрэгсэхгүй болгох шийдвэр гаргаж харуулах хэрэгдэнэ. Сонгогч ут шийдвэрийг эс зөвшөөрөөл гомждоо шүүхэд гаргана.</p>	
101	<p>Ерөнхийлөгчийн тухай</p>	<p>93.06.05</p>	<p>93-06-10</p>	<p>Ерөнхийлөгчийн сонгуулийн талаархи жарганыг Үндсэн хуулийн цэц, шүүх, сонгуулийн хороо хууль тогтооход заасан зарчмаар, ажрын датуу шийдвэрлэнэ.</p>	
102	<p>Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрөх тухай</p>	<p>97.05.30</p>	<p>Албан ёсоор нийтлэгнэс хойш 10 хоногийн дараа</p>	<p>Үндсэн хуулийн цэц</p>	
103	<p>Ерөнхийлөгчөөр сонгогдсон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь хүлээн зөвшөөрөх тухай</p>	<p>01.06.08</p>	<p>Албан ёсоор нийтлэгнэс хойш 10 хоногийн дараа</p>		
104	<p>Жагсаал, цуглаан хийх журмын тухай хууль</p>	<p>94.07.07</p>	<p>Албан ёсоор нийтлэгнэс хойш 10 хоногийн дараа</p>	<p>2. Жагсаал, цуглаан хийхийг бүртгээж татгалзан шийдвэр хүлээн авсан эхлэлтэй байгууллагч түүнийг хуульд нийцэхгүй байна гэж үзсэн гомждоо уг шийдвэрийг хүлээн авсан өдрөөс хойш аялын 3 өдрийн дотор шүүхэд гаргана.</p>	

105	Засгийн газарт эрх олгох тухай	91-01-04	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	<p>1. Улсын эдийн засгийн амьдрал, хүн амын үйлчилгээний хэдийн нөхцөлийг хангахад нэн чухал үүрэг бүхий төдөрөөр үйлдвэрийн газар, байгууллагад шаардлагатай гэдг, үүсгэл нийтлэг баримтлолцох хууль, тогтоомжийн заналтыг хэрэглэхүүдээр 6 сар хүртэл хугацаагаар тусад нь онцгой дэглэм тогтоож, харьяалал заргалзахгүйгээр өөрийн шууд ашигтанд аян амжиллуулах эрхийг Монгол Улсын Засгийн газарт олгоусай</p> <p>2. Онцгой дэглэмээр амжиллах үйлдвэрийн газар, байгууллагын үйл ажиллагааны талаар Засгийн газраас тогтоож эрх онцгой хурим нь, Монгол Улсын хууль тогтоомжийн эргүүлсэн зарчим, Монгол Улсын олон улсын гэрээний үндэслэл, иргэдийн нийтлэг ашиг сонирголд нийцсэн байхын зэрэгцээгээр дор дүрдсэн асуудлын хүрээнд байвал зохино.</p>
106	Захираганы харилцааны тухай хууль	92-11-27	92-12-15	Энэ хуулийн зорилт нь Захираганы эргэлт гаргасан этгээдэд захираганы харилцаага хүлээлгэхтэй холбогдон үүссэн харилцааг зохицуулахад оршино.
107	Засгийн газрын тухай хууль	93-05-06	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Засгийн газрын дэглэмд "Засгийн газар" гэдг үйл ажиллагааны зарчим, чиг үүрэг, бүрэл эрх, бүтэц, бүрэлдэхүүн, ажлын зохиомил байгуулалт, үүргэлсэн Засгийн газраас бусад байгууллагага харилцан амжиллах зуржлыг тогтоож, зохицуулахад оршино.
108	Зарим нөдүүлэх экспортын галшрын батлорын ажжэс ролгох тухай	96-03-29	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	
109	Замын зорилгоныг аюулгүй байдлын тухай хууль	96-04-30	96-07-01	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр замын хөдөлөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдон харилцан зохицуулахад оршино.
110	Зарим зорилгоны үйлчилгээ барилд гэмдэстийн хуралын тухай	99-04-08	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	Захирага
111	Захираганы зорилгог анбодон хөдөлмөр хийлгэх тухай	00-01-28	00-04-01	6.3. Баримтлагдсан этгээд албадан зорилгог хийлгэхтэй холбогдуулан шүүхэд голдролгогж болно.

112	Зарим төрийн бараанд нэмэгдсэн ертвийн албан татварын тухай хуулийн зарим заалтыг хамаруулахгүй байх тухай	00-02-03	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн хонгирын дараа	Захирагч	
113	Засгийн газрын бүтцийн тухай	00-08-03	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн хонгирын дараа	1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын дүрдсэн аж ажиллана.	
114	Засгийн газрын бүртгэлдхүүний тухай	00-08-03	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн хонгирын дараа	1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газрын бүртгэлдхүүний дор дүрдсэнээр тогтоосунай.	
115	Засгийн газарт эрх олгох тухай	01-04-26	01-05-01	1 дүгээр зүйл. Матлын гоц халдварт өмчөөс сэргийлэх зориулалтаар 2001 оны 2 дугаар сарын 19-ний өдрөөс 2001 оны 8 дугаар сарын 19-ний өдөр хүртэлх хугацаанд импортлосон буюу импортлох өлзий, хаврын тариалалтад зориулж 2001 оны 8 дугаар сарын 19-ний өдөр хүртэл хугацаанд импортлох үрийн улаан буудай, бордоо, ургамал хажгаалтын бодист ногдуулах импортын галзгийг татварын хувь, хэмжээг өөрчлөн зохицуулах эрхийг Засгийн газарт олгосунай.	
116	Засгийн газарт эрх олгох тухай	01-11-30	01-12-01	1 дүгээр зүйл. 2001 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдрөөс 2002 оны 6 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэлх хугацаанд хаврын тариалалтад зориулж импортлох үрийн буудай болон хүнсний буудайн галзгийг татварын хувь, хэмжээг өөрчлөн зохицуулах эрхийг Засгийн газарт олгосунай.	
117	Зарим төрийн бараанд нэмэгдсэн ертвийн албан татвар ногдуулахгүй байх тухай	01-11-30	01-12-01	1 дүгээр зүйл. 2001 оны 12 дугаар сарын 1-ний өдрөөс 2002 оны 6 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэлх хугацаанд импортн үрийн буудайд нэмэгдсэн өртгийн албан татварыг ногдуулахгүй байсунай.	
118	Засгэлт хүчний тухай	02-05-16	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн хонгирын дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын зэвсэгт хүчин, түүний чиг үүрэг, байгууллын үндэс, бүтэц, зохион байгуулалт, зэвсэгт хүчинд тавих иргэний хөнгөл, зөвлөлт хүчний талаархи төрийн байдлулага, албан тушаалтны болон цаарын иргэдийн удирдлагын байгууллагын бүрэн эрхийг нэгжүүлж, тэдгээрийг хэрэгжүүлэхийг холбогдсон заримдаг зохицуулахад оршино.	

119	Зар сурталчилгааны тухай	02-05-30	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	7.6 Шүүх энэ хуулийн агуулам, зарчимд нийцүүлэн энэ хуулийн 7 дугаар зүйлд зааснаас бусад үндэслэлээр зар сурталчилгааны тухай бус гэх, тооцож болно. 24.3.5.Зар сурталчилгааны тухай хууль тогтоомж, зөрсөн гүйцэтгэл хэлтэстэй холбогдуулан шүүхэд нэмэгдсэн гэрээг, 25.2.1 зэрэглэлийн нэрийн өмчөөс зар сурталчилгааны тухай хууль тогтоомжийг зөрсөн тухай нэмэгдлийг шүүхэд гэрээ. 26.1 Энэ хуулийн 25.1, 27.1-д заасан этгээд Оюуны өмчийн Улсын ажилтны албаны шийдвэр, үйл ажиллагааны талаар шүүхэд нэмэгдэл, гомдол гаргаж болно.
120	Зарим төрлийн бараанд галийн болон нэмэгдсэн өртгийн албан тгдлэрийг нэгдүүлэгч байх тухай	02-10-31	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	Захирага
121	Захираганы хэрэг хөдөл шийдвэрлэх тухай	02-12-26	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	
122	Захираганы хэргийн шүүх байгуулах тухай	02-12-26	04.05.01	
123	"Замын-Үүд" Эдийн засгийн чөлөөт бүсийн эрх зүйн байдлын тухай	03-05-20	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь "Замын-Үүд" эдийн засгийн чөлөөт бүс дэвшилд "Замын-Үүд" бүс гэх/ийн эрх зүйн байдлыг тодорхойлж, зорилгуулахтай холбогдсон зарчмыг зохицуулахад оршино
124	Засгийн газарт эрх огнох тухай	2003-12-31	2004.01.01	1 дүгээр зүйл 2004 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 2004 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэлх хугацаанд илвэрлэх улам буудал болон турмын галийн тархилын хувь хэмжээг өөрчлөн тогтоох эрхийг Засгийн газарт өлгөсүгэй
125	Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай	2004-04-15	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Засгийн газрын агентлаг дэвшилд "агентлаг" гэх/ийн зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, тэдгээртэй холбогдсон зарчмыг зохицуулахад оршино
126	Засгийн газрын бүрэлдэхүүний тухай	2004-09-22	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	

127	Засгийн газрын бүтцийн тухай	2004-09-22	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	захиргаа	
128	Зарим мэт өргөл, тонгол тохоромж, машин, мохилонийг гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2005-08-04	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		
129	Зохиолчийн эрх болон түүнд хамгаарах эрхийн тухай	2006-01-19	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		25.4 В-3б хуудсыг хэвсгийг хойшоотой мэргэлийн хэлтэстэй холбоотой 30.1 Бүтээлийн хэлтэстэй байдлаар болон зохиолчийн эрхийн бус бэлгийн бусад эрхийг зөрсөн тохиолдолд зохиолч, зохиолч нэг байрсан бол түүнийг өв болон эрх залгамжлагч, хууль ёсоор буюу гэрсэглэлээр өв залгамжлагч байхгүй, эргээр өвлөхөд өв залгамжлагч татгалзсан буюу гэдгээрийн өв залгамжлагч эрх хасалдсан бол Оюуны өмчийн газар нь зөрчилдөг эрхийг зохих журмын дагуу сэргээн тогтоохыг уг эрхийг зөрсөн этгээдрээг шавардах, шүүхэд гомдроо гаргаж шийдвэрлүүлэх эрхтэй.
130	Зарим бүтээгдэхүүний үнийн өсөлтийн албан татварын тухай	06.05.12			
131	Засгийн газрын тусгай сангийн тухай	2006-06-29	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Засгийн газрын тусгай сангийн төрийг тогтоож, эргээр санг бүрдүүлэх, зарцуулах, гүйцэтгэлийг тайлагнах, хяналтыг холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
132	Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай	2006-12-15	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		1.1 Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжийг байгуулах, өөрчлөх, татан буулгах, түүнийг удирдлагын тогтолцоо, эрх хэмжээ, үйл ажиллагааны зарчим, зохион байгуулалттай холбогдсон харилцааг энэ хуулиар зохицуулна.
133	Иргэний цэргийн болон албан хаагчийн эрх зүйн байдлын тухай хууль	92-05-05	92-06-01		41.1 Хурал, Засаг дэргэн хууль бус шийдвэрийн улмаас иргэд байгууллагад учирсан хохирлыг нөхөн төлөгдсөн холбогдсон мэргэлийн шүүх шийдвэрлэнэ.

134	Иргэдээс бийгууллага, тусгайланг, албан тушаалтанд гаргасан орлогод, томдлын шийдвэрлэх тухай	95-04-17	Албан ёсоор нийтлэгээр хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	Энэ хууль нь иргэдээс төрийн бийгууллага, албан тушаалтанд, ачаагаар орлогод, томдлод гаргах түүхийг бийгууллага, албан тушаалтнаас шийдвэрлэх үйл ажиллагааг зохицуулна.	
135	Иргэний нисэхийн тухай	99-01-21	Албан ёсоор нийтлэгээр хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын агаарын laid иргэний агаарын хөлгөөр нислэг үйлдэх, нисэхийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байрлах хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
136	Иргэний бүртгэлийн тухай	99-10-14	Албан ёсоор нийтлэгээр хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	40.1 Иргэний бүртгэлтэй холбогдсон мэдээллийг шүүх шийдвэрлэнэ.	
137	Иргэний хэрэг шүүхэд хянах шийдвэрлэх тухай	02-01-10	Албан ёсоор нийтлэгээр хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	12.1.4 захиргааны бийгууллага, албан тушаалтны үйл ажиллагаа болон эрх зүйн ахтын талаар гаргасан гомдол; АРВАН ДӨРӨВДҮГ ЭСЭР БҮЛЭГ Гомдлоор аян хэлэлцэх хэргийг хянах шийдвэрлэх ажиллагаа	
138	Иргэний хууль	02-01-10	02-09-01		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь эрх зүйн этгээдийн хооронд үр-эх эргийн болон эргийн бус байдалтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.
139	Иргэний хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	02-01-10	Албан ёсоор нийтлэгээр хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа		
140	Иргэний эрүү мэдэйд давтгалын тухай	02-04-25	03.01.01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь эрүү мэдэйдийн давтгалын хэлбэр, хамрах хүрээг тогтоох, эрүү мэдэйд давтгалд дагалдуулж шимтгэл төлөх, эрүү мэдэйд давтгалын санг бүрдүүлэх, хуваарилал, эргүүлэхэд холбогдсон давтгалын болон эрүү мэдэйд бийгууллага, тор, илгээ, хуулийн этгээдийн хооронд үр-эх харилцааг зохицуулахад оршино.	13 Дагаар эрүү Давтгалын сангаас гарсан элдэрт нөхөн төлүүлэх 15.3 Гэм бүртгэлд элдэрт энэ хуулийн 13 дагаар эрүүд заасан туслаж үйлчилгээний зардалын төлбөр, нөхөн төлбөр төлөхөөс зайлсхийсэн бол үеийрэн хамарал нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд гомдлоо гаргана.
141	Иногцойн эргийг шүүхийн бүс журмын хүдэлдэн бүртүүлэх журмын тухай	2005-07-07	2005-09-01		27.1 Иногцойн эргийг шүүхийн бүс журмын хүдэлдэн бүртүүлэхэд эзэлдүүрэн болон Эргийн улсын бүртгэлийн алба энэ хуульд заасан журмыг зөрсөн бол эзэлдэн нь шүүхэд гомдол гаргаж болох ба шүүх уг гомдлыг Иргэний хэрэг шүүхэд хянах шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмын дагуу хянах шийдвэрлэнэ.

142	Казинго бийгүүлэх зориулалтаар хөрөнгийн гүйцэтгэл	99-01-22	Албан ёсоор нийгэмлэгээс хойш 10 хоногийн дараа	<p>13.2. Хуульд заасан тохиолдолд шүүх компанийг хураах, тусгаарлах шийдвэр гаргаж болно.</p> <p>26.1. Компанийг хувь нийлүүлэгчдийн хурлын болон шүүхийн шийдвэрээр Иргэний хууль, энэ хууль болон бусад хуульд заасан үндэслэлээр татан буулгана.</p> <p>27.6. Татан буулгах комисс нь нээгдмэл байдлаар хурал барилдаулах тухайгай тэдэнд биеэсрэг мэдэгдэх боловч эсэрдүүлэгч нь энэ шийдвэрийг эс доошорвол татан буулгалтын байлалсыг батлахаас өмнө шүүхэд гомдол гаргаж болно.</p> <p>30.3. Дараа нь тохиолдолд бүртгэх байгууллага, эхлэл хувь нийлүүлэгч, эхлэл эзлэгчид компанийг татан буулгахаар шүүхэд мэдэгдэж болно.</p> <p>55.6. Компани хувьдлага өгөх эрхтэй байх, эхлэл дутуу эрхүүдээ ахахаас татгалзах, эхлэл дутуулан авахаар тодорхойлсон эрх эзэмшин Унэ болгох бус гэж үзсэн хувь нийлүүлэгч нь энэ талаархи гомдолыг уг шийдвэр гарчээс хойш 3 сарын дотор шүүхэд гаргаж болно.</p> <p>60.3. Хувь нийлүүлэгчдийн эзэмжит хурлыг компанийн санхүүгийн жил дууссанаас хойш 4 сарын дотор зарлан хуралдуулна. Энэ хуралд эзэмжит хурлыг зарлаагүй тохиолдолд төлөөлөл удирдах зөвлөл байхгүй бол гүйцэтгэх удирдлага-ийн бүрэл эрх дүүсгэвэр болж хувь нийлүүлэгчдийн хурал зарлах бүрэн эрх хинэлтэн эзэлдэг шийтгэнэ. Хинэлтэн эзэлэл хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг бүрэн эрх шилжээсэ хойш ажлын 15 хоногийн дотор зарлах үүрэгтэй. Хинэлтэн эзэлэл энэ үүрэгээ хэрэгжүүлээгүй тохиолдолд уг компанийн албан нэг хувь нийлүүлэгч хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зарлахыг шаардаж шүүхэд хандрах, эхлэл өөрөө зарлан хуралдуулж болно. Энэ тохиолдолд хувь нийлүүлэгчдийн хурлыг зарлах, хуралдуулах зардлыг компани гаргана.</p> <p>62 дугаар зүйл. Эзэмжит бус хурал</p> <p>62.6. Энэ шийдвэрийн талаархи гомдлыг шүүхэд гаргаж болно.</p> <p>67.4. Төлөөлөл удирдах зөвлөл /байхгүй бол гүйцэтгэх удирдлага/ нь нэгэнт</p>
143	Компанийн гүйцэтгэл	99-07-02	Албан ёсоор нийгэмлэгээс хойш 10 хоногийн дараа	<p>15.7. Бүртгэх байгууллага компанийг үзсэн бүртгэлд бүртгээс татгалзсан тухай шийдвэр гарчээс хойш ажлын 3 хоногийн дотор татгалзах үндэслэлийг тусгасан мэдэгдлийг өргөдөлд заасан шуудангийн хаягаар өрөөрөл гаргасан этгээрд хургууна. Бүртгэх байгууллагын шийдвэрийг эс доошорвол Урсган байгууллагад шүүхэд гомдол гаргаж болно.</p> <p>17.7. Бүртгэх байгууллага компанийн дүрэмд оруулсан нэгэлт, өргөшлөлт, Дүрэмийг шилжээсэг нийруулыг бүртгээс татгалзсан тухай шийдвэр гарчээс хойш ажлын 3 хоногийн дотор татгалзах үндэслэлийг тусгасан мэдэгдлийг өргөдөлд заасан шуудангийн хаягаар илгээсэ. Бүртгэх байгууллагын энэ шийдвэрийг эс доошорвол компани шүүхэд гомдол гаргаж болно.</p>

	<p>саналыг эзэмт хүтнээр хэлэлцэх асуудлыг ажлаалтад оруулах нэр дэвшигчийг бүртгэхээс татгалзан бол энэ тухай үндэслэл бүхий тайлбарыг шийдвэр гарснаас хойш ахуйн 3 хоногийн дотор санал гаргасан хувь нийлүүлэгчид хүргүүлнэ. Энэ шийдвэрийн талаар санал гаргах шүүхэд гомдол гаргаж болно.</p> <p>81.4. Компанийн эрх бүхий албан тушаалтанд хариуцлага хүлээлгэх, түүний эзэмжээг тогтоох асуудлыг төлөөлөн удирдах зөвлөлийг байгуулсан эрээ, компанийн дотоод журмууд тогтоох бөгөөд тэдгээрийн дутуу шийдвэрлэх боломжгүй бол шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.</p> <p>83.1. Компанийн энгийн хувьцааны нэг ба түүнээс дээш хувийг эзэмшигч нь компанийн эрх бүхий албан тушаалтнаар компанид үзүүлсэн хохирлыг нөхөн төлүүлэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.</p> <p>87.2. Компанийн энгийн хувьцааны нэгээс дээш хувь эзэмшигч болон компанийг төлөөрөх эрх бүхий албан тушаалтан энэ хуулийн 87.1-д заасан хариуцлага хүлээлгэхээр шүүхэд нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.</p> <p>90.4. Компанийн энгийн хувьцааны нэгээс дээш хувийг эзэмшиж байгаа хувьцаа эзэмшигч нь, эсхүл компани нь энэ хуулийн 86.1.-д заасан эрхэд, эсхүл уг этгээдийн дангаараа бүх хувьцааг эзэмшдэг хуулийн этгээдийн эрэг шүүхэд нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.</p>			
<p>144</p>	<p>Кадастрын зурвалзтай холбогдсон жаргаланы гөрдөх зурга зураг асуудал эрхэлсэн торийн захиргааны байгууллага шийдвэрлэх ба уг шийдвэрийг эс зөвшөөрөл гомждлоо шүүхэд гаргана.</p> <p>20.2. Газрын садастрыг холбогдсон жаргаланы газрын асуудал эрхэлсэн торийн захиргааны байгууллага шийдвэрлэх ба уг шийдвэрийг эс зөвшөөрөл гомждлоо шүүхэд гаргана.</p> <p>17. Дулаар зүйлийн 2. Сонгуулийн хэргийн хороо уг гомждыг хүлээн авчланиас хойш ахуйн 3 өдрийн дотор хэвлэн үзэх сонгогчийн торийн ажлаалтад эзгий өөрчлөлт оруулах буюу гомждыг хэргэлэхүй болгох шийдвэр гаргаж харуу мэдэгдэнэ. Сонгоно уг шийдвэрийг эс зөвшөөрөл гомждлоо шүүхэд гаргана.</p> <p>43. Дулаар зүйл. Улсын Их Хурлын сонгуулийн талаарх ажилал жаргаланыг Үндсэн хуулийн цэц, шүүх, сонгуулийн хороод хууль тогтоомжид заасан харьяалал, эрхийн дутуу шийдвэрлэнэ.</p>	<p>Албан ёсоор нийтлэнээс хойш 10 хоногийн дотор</p>	<p>99-12-16</p> <p>92-04-04</p> <p>92-04-08</p>	<p>Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хууль</p>
<p>145</p>	<p>Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хууль</p>	<p>99-12-24</p>	<p>92-04-04</p>	<p>Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хууль</p>
<p>146</p>	<p>Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хууль</p>	<p>99-12-24</p>	<p>92-04-04</p>	<p>Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хууль</p>

147	Монгол Улсын Хүнийг Үндэсний Комиссын тухай	00-12-07	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	19.5. Комиссын гишүүний шаардлага, зөвлөмжийн дагуу холбогдох арга хэмжээг гажуудаж гатаалсан аж ахуйн нэгж, байгууллага, албан тушаалтны талаар хуульд заасан журмын дагуу шуудад хандаж болно.
148	Монгол Улсын 1998 оны төвширсэн төслийн тухай			
149	Монгол Улсын 1999 оны төвширсон төслийн тухай			
150	Монгол Улсын 2000 оны төвширсон төслийн тухай			
151	Монгол Улсын 2001 оны төвширсон төслийн тухай			
152	Монгол Улсын Төрийн ордны тухай	01-02-01	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Төрийн ордон Арашид "Төрийн ордон" гэдэг зүйл байдлыг тодорхойлж, түүний хамгаалалт, үйлчилгээг журамлахтай холбогдсон хариуцлагыг зохицуулахад оршино.
153	Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалах тухай	01-05-01	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь мал, тэжээлэр амьтны Арашид "мал" гэдэг удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалахтай холбогдсон хариуцлагыг зохицуулахад оршино.
154	"Манганы зам" төслийг хэрэгжүүлэх тэй холбогдуулан түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалсыг тогтооноос чөлөөлөх тухай	01-10-18	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	1 дүгээр зүйл "Манганы зам" төслийн хүрээнд ашиглах хайрга, чулуу, энс, шороо зэрэг түгээмэл тархацтай ашигт малтмалыг түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглалсыг тогтооноос чөлөөлсүгээ.
155	"Манганы зам" төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдуулан албан гаалийн татваргаас чөлөөлөх тухай	01-10-18	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	1 дүгээр зүйл "Манганы зам" төслийн хүрээнд авто замтай салбарын төхөөрөмжийг шилжүүлж хийж зориулалтаар импортлох автогрейдер, замны индүү, буульзгар, ашигч, экскаватор, автохамсгал, асфальт дэвсгэр, чулуу бутлуур, асфальт завод, усны машин, битум завод зэрэг зам барилгын тохиололийн машин, жонхонжыг гаалийн албан татваргаас чөлөөлсүгээ. 2 дугаар зүйл Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан, улсын хилээр нэвтрүүлэх машин, тэнгэр төхөөрөмжийн зориулалт, тоо дэмжээний жонхонжыг Баяра тодорхойлох, кодлох уялдуулсан системийн ангиллаар Звсгийн газар ба тална

156	Монгол Улсын 2002 оны тогтоолуудын төслийн тухай				
157	Монгол Улсын хилийг шалгасан баримт бичиг батлах тухай	02-04-19	Албан ёсоор нийтлэнхэс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа		
158	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай	02-05-03	Албан ёсоор нийтлэнхэс хойш 10 хоногийн хөнгөийн дараа		<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь мэргэжлийн боловсрол, сургалтын зорилго, агуулга, бүтэц, үүний удирдлага, зохион байгуулалтын тодорхойлох, иргэнд мэргэжлийн боловсрол эзэмшүүлэх, мэргэжил олгох, мэргэжлийн үр чадварыг дээшлүүлэх сургалт зохион байгуулах, энэ үйл ажиллагаанд оролцогчийн эрх, үүрэгтэй холбогдсон харьцаанд зохицуулахад оршино.</p>
159	Монгол иргэнд газар өмчлүүлэх тухай	02-06-27	03.05.01		<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх, түүнтэй холбогдон үүсэх харьцаанд зохицуулахад оршино.</p> <p>29.8. Сув, дүүргийн Засаг даргын зөвшөөрөл онохтой холбогдсон гомдлыг шүүх шийдвэрлэнэ.</p> <p>32.7 Иргэний өмчийн газрыг улсын тусгай хэрэгцээг үндэслэн нөхөх олговортойгоор солих буюу эзэрүүлэн авах тухай асуудлыг энэ хуулийн 32.4, 32.5-д заасны дагуу тогширолцох чаднаггүй бол марлааныг шүүх шийдвэрлэнэ.</p> <p>36.1 Иргэний газар өмчлөх эрх зөргөмдсөн бол түүнийг шүүхийн хувиар сэргээх тогтооно.</p> <p>39.2 Гомдлыг хүлээн авсан байгууллага, албан тушаалтан түүнийг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор анхан шийдвэрлэж иргэнд бичгээр харжуу өгнө.</p> <p>39.3 Иргэн энэ хуулийн 39.2-т заасан хувианд харжуу авнаггүй бол гомдлоо шүүхэд гаргана.</p>
					<p>12.1.4 аймаг, нийслэлийн Засаг даргын шийдвэрээр газар өмчлөх авсан иргэн өмчийнхөө газрыг гаднадын хуулийн этгээд, гаднадын иргэн, харьяалалгүй хүний өмчлөх, эзэмшилд шилжүүлсэн газар тариалангийн газрыг зоржууланг бусад ашигласан, хүн өмчлөн эзрүүлж, байгаль ашиглаал, үндэстний аюулгүй байдлын ашиг сонирхолд хоршоор ашигласан тохиолдолд тухайн газрыг хураан авах шийдвэр гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргах.</p> <p>14.1.5, иргэн өмчийнхөө газрыг гаднадын хуулийн этгээд, гаднадын иргэн, харьяалалгүй хүний өмчлөх, эзэмшилд шилжүүлсэн, газар тариалангийн газрыг зоржууланг бусад ашигласан, хүн өмчлөн эзрүүлж, байгаль ашиглаал, үндэстний аюулгүй байдлын ашиг сонирхолд хоршоор ашигласан тохиолдолд тухайн иргэнд газар өмчлүүлэх шийдвэр гаргасан Суман Засаг дарга газрыг нь хураан авах шийдвэр гаргуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргах, эсхүл тухайн иргэнд газар өмчлүүлэх шийдвэр гаргасан аймаг, нийслэлийн Засаг даргад шүүхэд нэхэмжлэл гаргах санхүүг уламжлах.</p> <p>33.5 Өмчийн газарт нь нийтийн сөрөгтүт тогтоосноор болж эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь энэ хуулийн 33.3, 33.4-т зааснаар хөндөгдсөн газар өмчлөх иргэн шүүхээр өөрийн эрх, ашиг сонирхолоо хамгаалуулж болно.</p> <p>34.4. Дайрлан авсан иргэний өмчийн газрын үнэ, газар өмчлөх иргэнд үндсэн хоёрдлын хэмжээг тогтооходой холбогдсон марлааныг шүүх шийдвэрлэнэ.</p>

150	Монгол иргэнд өмчлүүлэх тухай агуулах өөрчлөх тухай	Улсын газар тухай дэглэх журмын тухай	02-06-27	03.05.01	Захирагч	
151	Монгол иргэдэд төсвийн тухай	Улсын төсвийн тухай	02-11-20	02-11-21	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын иргэдэд төсвийн захирагчийн эрх, үүрэг, төсвийн орлого, зарлагын ангиллыг, төсвийн гүйцэтгэлийг тайлгах, төсвийн бүртгэлтэй холбогдсон хариуцаг зохицуулахад оршино.	
162	Монгол Улсын 2003 оны төсвийн тухай					
163	Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын аргэлтэд хяналт тавих тухай		02-11-28	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодисын аргэлтэд хяналт тавих, энэ төрлийн бодисын хар хяналтоос хүт амил эрүүл мэнд, урмын сүлжээ хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаатай холбогдсон хариуцаг зохицуулахад оршино.	
164	Монгол Улсын 2004 оны төсвийн тухай		03-11-28	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа		
165	Монгол Улсын Яамны эрх зүйн байнгын тухай		2004-04-15	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын лам Арашид "лам" гэдгээр зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, тэдгээртэй холбогдсон хариуцаг зохицуулахад оршино.	
166	Мал хулгайлах гэж хэрэгтэй тэмцэх, Урьдчилан сэргийлэх тухай		2004-05-14	2004-07-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь мал хулгайлах гэж хэрэгтэй тэмцэх, түүнээс урьдчилан сэргийлж аялмыг зохион байгуулахад, арга салбар, энэ талаар тор, иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага, албан тушаалтны хүрээх үүрэг, хариуцлагыг тодорхойлохтой холбогдсон хариуцаг зохицуулахад оршино.	
167	Монгол Улсын 2005 оны төсвийн тухай					
168	Монгол Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь, хүлээн зөвшөөрөх тухай	Улсын Ерөнхийлөгчөөр сонгогдоон гэж үзэж бүрэн эрхийг нь, хүлээн зөвшөөрөх тухай	2005-06-03	Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа		
169	Монгол Улсын 2006 оны төсвийн тухай			Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа		

1/0	Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай	2005-12-29	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	5/7.6 Сонгуулийн ерөнхий хороо нь холбогдох хяналт шалгалтын байгууллагын дүрэмтийг үндэслэн энэ хуулийн 40.7, 41.9, 42.6-д заасан зоронгийг улсын орлого болгох тухай нэхэмжлэлийг сүм буюу сум дундын, дүүргийн шүүхэд гаргах бөгөөд шүүх уг асуудлыг Иргэдийн хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасны дагуу хянан шийдвэрлэнэ.
1/1	Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хуулийг мөрдөх журмын тухай	2006-01-12	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	
1/2	Монгол Улсын Их Хурлын тухай	2006-01-26	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	
1/3	Монго Угаах болон терроризмыг сэргээх үйлчилгээг тэмцэх тухай	2006-07-08	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь монго Угаах болон терроризмыг сэргээх үйлчилгээг тэмцэх, урьдчилан сэргийлэхэд холбогдсон хярирцаг зохицуулахад оршино.
1/4	Монгол Улсын 2006 оны Төслийн тухай			
1/5	Монгол Улсыг хөгжүүлэх сангийн тухай	2007-02-06	2007-01-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсыг хөгжүүлэх санг бүрдүүлэх, зарцуулах, гүйцэтгэлийг нь тайлагнах, хяналт тавихтай холбогдсон хярирцаг зохицуулахад оршино.
1/6	Нэгдсэн гишүүнээс тэдгээгээр Зохиж албан тушаалын тухай хууль	91-08-28	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	19 дүгээр зүйлийн 5/ нийгмийн даатгалын байгууллага, түүний эвлэлтэй хууль бус ажиллагаа, шийдвэрийн талаархи гомжлоо эрх бүхий дээд шатны байгууллага, албан тушаалтанд, улмаар тэдгээрийн шийдвэрийг эс элснээр оролц шүүхэд гаргах.
1/7	Нийгмийн даатгалын тухай хууль	94-05-31	95-01-01	Энэ хуулийн зорилт нь Нийгмийн даатгалын тухай хуульд заасны дагуу шилжлэн төлөх тэтгэвэрийн болон тэтгэмжийн даатгалд даатгуулагчид нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж тогтоож, төлгөж олгох, төлбөр өлөхтэй холбогдсон хярирцаг зохицуулахад оршино.
1/8	Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хууль	94-05-07	95-01-01	
1/9	Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хууль	94-05-07	95-01-01	Энэ хуулийн зорилт нь Нийгмийн даатгалын тухай хуульд заасны дагуу шилжлэн төлөх тэтгэвэрийн болон тэтгэмжийн даатгалд даатгуулагчид нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр, тэтгэмж тогтоож, төлгөж олгох, төлбөр өлөхтэй холбогдсон хярирцаг зохицуулахад оршино.

180	Нийгмийн даатгалын сангаас амьтлуудтай тэтгэмжийн тухай хууль	94-07-05	95-01-01	Энэ хуулийг зорилт нь Нийгмийн даатгалын тухай хуульд заасны дагуу шимтгэл төлж амьтлуудтай даатгалд даатгуулагчид нийгмийн даатгалын сангаас амьтлуудтай тэтгэмж олгох, мэргэжлийн сургалтад хөмрүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	15 дугаар зүйлийн 2 Шүүх нөхөрлөлийг дор дурдсан үндэслэлээр татан буулгана.
181	Нийслэлийн эрх зүйн байдлын тухай	94-07-05	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	Энэ хуулийг зорилт нь Монгол Улсын нийслэлийн далайд "нийслэл" гэх чиг үүрэг, үүнийг хэрэгжүүлэх зэвсгэн засгийн үндэс, удирдлагын эрх хэмжээ, онцлог, нийслэлээс ага, ахуйн лэглэ, байгууллага, иргэд болон засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн бүсэд нэгжтэй харилцах эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, энэ үндэйд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.	4 Татан буулгах юмсыс, тухайн нөхөрлөл гишүүдийн хооронд үүссэн маргааныг шүүх ахан шийдвэрлэнэ.
182	Нийгмийн даатгалын тухай хуулиудыг хэрэглэх журмын тухай	94-6-09	95-01-01	Захиргаа	5 Хасагдсан гишүүн шийдвэр гарснаас хойш 30 хоногийн дотор шүүхэд тогмдол гаргах эрхтэй.
183	Нөхөрлөлийн тухай хууль	95-05-11	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	3 Бүртгэх байгууллага энэ зүйлийн 2 дэх хэсгийн 2-д заасан үндэслэлээр бүртгэлээ хассан, эсхүл мөн хэсгийн 3-т заасан үндэслэлээр бүртгэлээс татгалзсан бол энэ талаар тухайн нөхөрлөлд 7 хоногийн дотор бичгээр мэдэгдэнэ. Шийдвэрийг элшоороотгүй нөхөрлөл шүүхэд тогмдол гаргаж болно.	
184	Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хуулийн зүйлс дагалт хүчинтэй болсон тооцоо тухай журмын тухай хэрэгсэл дэвшин тусгай	97-01-19	97-02-01	Захиргаа	
185	Нотариатын тухай	97-05-02	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	32 дугаар зүйлийн 3 Энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасныг зөрчиж эмгэсэн нотариатын үйлдлийг хүчингүйд тооцох асуудлыг нотариатын буюу сонирхогч этгээдийн хүсэлтээр шүүх шийдвэрлэнэ.	
186	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийг дагалд мөрдөх журмын тухай	98-01-08	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	44 дүгээр зүйлийн 5 Салхилан эвлэлийн шийдвэрийг эс зөвшөөрөөл хууль зүйн асуудал эргэлсэн. Засгийн газрын гишүүд, түүний шийдвэрийг эс зөвшөөрөөл шийдвэрийг хүлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор шүүхэд тогмдлоо гаргаж болно.	

187	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	00-04-06			
188	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	00-07-26			
189	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	00-12-07			
190	Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай	01-12-13	02-04-01		15.2. Нягтлан бодох бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны тоо байгууллага дараахь бүрэн зөлтэй. 21.1. Нягтлан бодох бүртгэлийн хуурийн хэрэглэлтэд ашигт тавих эрх бүхий улсын ерөнхий байрлал, улсын ахлах байрлал, улсын байрлал байна.
191	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	02-01-10			
192	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	02-06-06			
193	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	02-06-13			
194	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	02-06-13			
195	Нийтээр гэмдэллэх байрны болон гэмдэллэлт өдрүүдийн тухай	2003.12.18			7.1. Засгийн газар энэ хуулийн 5.2-т заасан байрны болон гэмдэллэлт өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх журмыг баталж, төсөвт тусгагдсан зардлын гүйцэтгэлд ашигт тавина. 7.2. Алмаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал энэ хуулийн 4, 5 дугаар зүйлд зааснаас бусад орон нутгийн хэмжээнд гэмдэллэлт өдрийг тогтоож, тэгсэрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх журмыг зардлыг батална. 7.3. Алмаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга төсөвт зардлыг хэтрүүлэхгүйгээр байрны болон гэмдэллэлт өдрүүдийг тэмдэглэн өнгөрүүлэх ажлыг зохион байгуулна.
196	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2004-04-22			
197	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2005-02-24			

198	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2005-03-18		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээний төрөл, хамрах хүрээг тогтоож, нийгмийн халамжийн санг бүрдүүлэх, зарцуулах журмыг, нийгмийн халамжийн байгууллагын тогтолцоог, чиг үүргийг тодорхойлохтой холбогдсон хариуцаг зохицуулахад оршино.
199	Нийгмийн халамжийн тухай	2005-12-01	2005-12-01	33.5 Нийгмийн халамжийн байгууллага, амьтныг гарсан алданаас илүү олгогдсон тэтгэвэр, тэтгэмжийг буцаан суулахгүй бөөнд хохирлыг шүүхийн журмаар буруугай албан тушаалтнаар нэхэн толүүлж болно.
200	Нийгмийн халамжийн тухай хуулиудыг дагаж мөрдөх журмын тухай	2005-12-08	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	замригаа
201	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2005-06-29		
202	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2006-06-29		
203	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөх тухай	2006-06-29		
204	Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай	2006-06-29	2007 01 01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь нэмэгдсэн өртгийн албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөх, төсвөөс буцаан олгохтой холбогдсон хариуцаг зохицуулахад оршино.
205	Олон хүүхэд төрүүлж өссөөн эхүүдийг одоогоор шавнах улсын тэтгэврийг өртөгтөн нэмэгдүүлэх тухай	57-04-03	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	
206	Олон улсын валютын сан, шинэчлэл хөгжлийн банк, олон улсын санхүүгийн корпораци, олон улсын хөгжлийн ассоциацид БНМАУ гишүүнээр элсэх тухай	91-01-22	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	
207	Олон Улсын гэрээний хууль	93-12-28	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	

208	Сайн тухай хууль	95-03-31	95-06-05	Энэ хуулийн зорилт нь ойг хангалуулах, зохиистой ашиглах, нөхөн сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	Энэ хуулийн зорилт нь ойг хангах, аж ахуйн нэгж, байгууллагад ойгоос хэрэглээний мод, түлээ болтгож ашигласны төлбөр ногдуулах, уг төлбөрийг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
209	Сялгас хэрэглээний мод, түлээ болтгож ашигласны төлбөрийн тухай хууль	95-06-19	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага ойгоос хэрэглээний мод, түлээ болтгож ашигласны төлбөртэй холбогдсон гомдлоо төлбөр төлснөөс хойш хувиартай 30 хоногийн дотор зохио шатны татварын албанд гаргана. Зохио шатны татварын албаны шийдэсрийг эс зөвшөөрөөл гомдлоо шүүхэд гаргаж болно.	
210	Онц байдлын тухай хууль	95-11-14	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа		
211	Ой хэрэгийг түмрээс хангалуулах тухай	96-05-28	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	Энэ хуулийн зорилт нь ой, хээрний түмрээс сэргийлэх, түмрээг тэмдэж, унтраах, учирсан хожирлыг арилгахтай холбогдсон үүрэх харилцааг зохицуулахад оршино.	
212	Орон сууц хувиулах тухай			23 дугаар зүйлийн 4 Тухайн этгээд Төрийн өмчийн хорооны шийдэсрийг эс зөвшөөрөөл шүүхэд гомдол гаргаж болно.	
213	Орон сууц тухай	99-04-22	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	5. Орон сууц эзэмших эрхтэй холбогдсон үүссэн маргааныг шүүхэд хэлэлцүүлж шийдвэрлэнэ.	
214	Онцгой албан татварын тэмдгийн тухай	00-11-17	01.01.01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь орон сууцны талаарх төрийн байгууллагуудын бүрэн эрхийг тогтоож, орон сууц төлөхөд, орон сууц хажуулах үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх нийтийн зориулалттай орон сууцны башингийн зориулалтыг өөрчлөх болон орон сууц ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
215	Олонлог нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа үйлчилгээ хувиараа эрхлэх иргэний орон албан татварын тухай	01-11-22	02.01.01	19.2 Ерөнхий байрлалын шийдэсрийг эс зөвшөөрөөл маргааныг шүүхэд хэлэлцүүлж шийдвэрлэнэ.	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь оронлог нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэх иргэний оронлог албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

216	Олон нийтийн радио, телевизийн тухай	2005-01-27	2005-07-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монголын эрд түмэнд үйлчлэх олон нийтийн радио, телевизийг үүсгэн байгуулах, түүний зорилго, зохирол, байгуулалт, үйл ажиллагааны зарчим, эрх зүйн үндсийг тогтоож, хөтөлбөрийн бодлогын үндсийг тодорхойлоход оршино.	
217	Олон нийтийн радио, телевизийн тухай зүүлийг далай, мөрөөд ахуйн тухай	2005-02-17		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь эх орны үйлдвэрийн болон ажлаар асан зарим бараа, түүнчлэн төлбөрт талаар, бооцоот тоглоомын үйл ажиллагаанд ашиглагдаж байгаа тусгай зориулалтын техник хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж болон жижүүр үйл ажиллагааг эргэлэн явуулах байгаа хувь хүн, хуулийн этгээдэд онцгой албан татвар ногдуулах, түүнийг төсвийн төлөхтэй холбогдсон зарлигчид солигдуулахад оршино.	
218	Онцгой албан татварын тухай	2006-06-29	2007-01-01	15.10 Хуульд өөрөөр заагаагүй бол хэсгийн хорооны шийдвэрийн талаар сүм, дүүргийн сонгуулийн хороонд сүм, дүүргийн сонгуулийн хорооны шийдвэрийн талаар аймгаас нийслэлийн сонгуулийн хороонд, аймгаас нийслэлийн сонгуулийн хорооны шийдвэрийн талаар шүүхэд тус тус томдлол гаргаж болох бөгөөд сонгуулийн хороод тождаргай, хүлээн авснаас хойш ахуйн турвин одрийн дотор хангай шийдвэрлэж, гомдол гаргагчид биечлэн ялгуур өгнө.	
219	Орон нутгийн Хурлын сонгуурийн тухай	07-01-18	08-01-01	15.10 Хуульд өөрөөр заагаагүй бол хэсгийн хорооны шийдвэрийн талаар сүм, дүүргийн сонгуулийн хороонд сүм, дүүргийн сонгуулийн хорооны шийдвэрийн талаар аймгаас нийслэлийн сонгуулийн хороонд, аймгаас нийслэлийн сонгуулийн хорооны шийдвэрийн талаар шүүхэд тус тус томдлол гаргаж болох бөгөөд сонгуулийн хороод тождаргай, хүлээн авснаас хойш ахуйн турвин одрийн дотор хангай шийдвэрлэж, гомдол гаргагчид биечлэн ялгуур өгнө.	49.5 Энэ хуульд заасан хууль бус хандьа орлогыг улсын орлого болох тухай хэргэжлэлийг Аймаг, нийслэл, Сүм, Дүүргийн сонгуулийн хороо Сүм буюу Сүм дундагч шүүхэд гаргах ба шүүх үг асуудлыг ИХШХШТХуулийн дотуу шийдвэрлэнэ.
220	Олон нийтийн радио, телевизийн тухай	2000-07-07	2000-07-07	10 дугаар зүйлийн 2 Хувьчлалтай холбогдон үүссэн эд хөрөнгийн өргөөнийг шүүх шийдвэрлэнэ.	10 дугаар зүйлийн 2 Хувьчлалтай холбогдон үүссэн эд хөрөнгийн өргөөнийг шүүх шийдвэрлэнэ.
221	Өмч хувьчлах тухай	91-05-22		1. Үйлдвэрийн газрын эд хөрөнгийг хувьчлах талаар холбогдох байгууллагаас гаргасан шийдвэрийг эс зөвшөөрөл энэ тухай томдлоо уул шийдвэрийг гаргасан байгууллагыг харьяалах дээд байгууллагад нь шийдвэр хүлээн авснаас хойш 14 хоногийн дотор гаргана.	
222	Өмчөөллийн тухай	02-05-16	02-09-01	Тусгай зөвшөөрөл олгох, хүчинтэй болгохтой холбогдсон яаргаан.	2.3.2. Өмчөөллийн Саямлын хорооны шийдвэрийг эс зөвшөөрөл томдлоо хууль зүйн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүнд гаргаж болно.
223	Өршөөл үзүүлэх тухай	2006-06-23		Албан ёсоор нийтэлснээс хойш 10 хоногийн дараа	

224	Процорын байгууллын тухай	02-07-04	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	20.2 Патент, гэрчилгээ эзэмшигч албадан лиценз хэрэглэх тухай Оюуны өмчийн гэрээн шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөхгүй бол шүүхэд гомдол гаргах болно. 25.1 Энэ хуульд заасныг зөрчих, патент, гэрчилгээ олгосон байвал маргаан шийдвэрлэх комисс, шүүх патентыг хүчингүй болгоно. 26.2 Маргаан шийдвэрлэх комиссын шийдвэрийг эс зөвшөөрөл шийдвэрийг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор гомдлоо шүүхэд гаргах эрхтэй.	29.3 Патент эзэмшигчийн эрхийг зоригсооноос учирсан эд хөрөнгийн хохирлыг нохон төлөх асуудлыг Монгол улсын Иргэний хуулийн дагуу шүүх шийдвэрлэнэ.
225	Патентын тухай хууль	2006-01-19	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь радио долгионыг хуваарилах, ашиглах, хамгаалах, өмчлөх, эзэмшихтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино. 18.6 Тусгай зөвшөөрөл, эрхийн бичиг эзэмшигч нь цацаагч тухай шийдвэр гарснаас хойш 30 хоногийн дотор шүүхэд гомдол гаргах эрхтэй.	
227	Радио Долгомь тухай	99-06-04	99-06-04	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол улсын нутаг дэвсгэрт рашааныг ашиглах, зохиистой ашиглах, нохон сэргээхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
228	Сөөгын хууль	96-04-11	96-06-15	13 дугаар зүйлийн 2 Энэ зүйлийн 1 дэх хэсгийн 10-т зааснаар соёлны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас гаргасан шийдвэрийн талаар гарсан маргааныг шүүх шийдвэрлэнэ.	11 дүгээр зүйлийн 4 Соёлын байгууллага татан буудсантай холбогдож Мөссөн маргааныг шүүх шийдвэрлэнэ.
229	Статистикийн тухай	97-06-06	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	23 дугаар зүйлийн 1.С статистикийн улсын байрлалаас иргэн албан тушаалаанд ногдуулан захирагчтай шийтгэлийн талаар гарсан гомдлыг шүүхийн журмаар шийдвэрлэнэ.	
230	Сөдөр явдлыг гэмцэх тухай	98-1-22	98-1-22 98-06-02/16.21	7.1 Эрэгтх кээлэл, ном дохиол, дүрс бичлэгийг аймга, нийслэлийн Засаг даргаас тогтоосон тусгай цэрт худалдана. 9.1 Эрэгтх чиглэлийн хэлэлт, ном дохиол, кино, дүрс бичлэгт татвар авчлалтыг эрүүл мэнд, нийгмийн хамгаалах, соёлын болон хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагуудын дэргэдэх зөвлөл Адамшид Зөвлөл" гэжг хэрэглүүнэ.	
231	Сэдэвтэн илмэлдэгийн бичлэвчлэх, нэгдэн хосил шийдвэрийг бэлтгүүлэх тухай	99-07-01	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дараа	16.1 Эжигүүлэгч этгээд, түүний хууль ёсны төлөөлөл, өмчлөгч албадан эмчлэх, албадан хөдөлмөрлүүлэхтэй холбогдсон гомдлыг шүүхэд гаргах болно.	
232	Сотгуурах, мансуурах донтой өнгөтэй этгээдийг захирагчын ажлаар албадан эмчлэх, албадан мансуурагч хийгчлэх тухай	00-01-26	00-04-01		

233	Сэлэнгийн эрүүл мэндийн тухай	00-04-20	00-06-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хичээлийн сэтгэлгэйд эргэн ханддаг ажиллагаа, дэмжих сэтгэлийн мэдээлэл, үндэслэл, сургалтын ажиллагааг түрээс, баримтлах бодлого, зорилгыг тодорилго, сэтгэлийн өртэй буюу сэтгэлийн эргэн хандлын тулгарсан асуудлыг хүч зогсоогч, илрэл, сэтгэл зүйн туслалцааг яваагчид хяналтад ажиглах нэгж байгууллага, иргэдийн туслах үйлдэгч, сэтгэлийн эргэн хандлын туслах үйлдэгчид зургаадугаар, ажиллагаа, ажиллагааны үйлдэгчид зургаадугаар эргэн ханддаг тогтоолтой холбоотой ажлаагаа зохицуулахад оршино.	12.4.4 Энэ хууль болон Иргэний хуулийн 146.2-т заасны үүргээ биелүүлэхгүйгээс бусдад учруулсан хорлогыг баргдлуулхыг сууц ойлголцоогч шаардах, уг шаардлагыг сайн дураар биелүүлэхгүй бол Иргэний хуулийн 140.2-т заасны дагуу холбооны нэрийн өмнөөс шүүхэд нэхэмжлэл гаргах.
234	Сөөлний өнгийг хамгаалах тухай	01-05-03	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хоногийн дараа	16.2 Хуулийн өмчид байгаа ТҮҮХ, соёлын хэргийг үнэт дурсгалт зүйлийг бусдад худалдах, өмчлөхтэй тохиролцоогор тор худалдан авна. Түүх, соёлын хэргийг үнэт дурсгалт зүйлийн үнийг харилцан тохиролцоогоор тогтоож, товож болоод энэ талаар маргаан гарвал шүүх шийдвэрлэнэ. 22.1 Соёлын өвийн хангалтыг ажиргалтын хангалтыг хэрэгжүүлэх байгууллага, улсын байрант, бүх шатны засаг дарга хэрэгжүүлнэ.	
235	Стандарчилал, тохирлын үндэслэлийг тухай	03-05-15	03-09-01	27.5 Стандарчилал, тохирлын үндэслэлийг тухай хууль тогтоомжтой зорсон этгээдэд зохих харилцааг хүлээлгэх тухай стандартын хангалтын улсын байцагчийн шийдвэрийн талаар гарсан маргааныг шүүх шийдвэрлэнэ.	
236	Сууц өмчлөгчдийн холбооны эрх зүйн байдал, нийтийн эргэлтэнд оролцоогчид, орон сууцны байшингийн дундын өмчлөлийн эд хөрөнгийн тухай	03-05-18	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		
237	Сэтгүүлчид үндэс мэдээллийн хэрэгсэл, этгээдийн ажиллагааг зохицуулах тухай	2003-11-07	2003-11-07		
238	Санхүүгийн зохицуулалт, холбооны эрх зүйн байдал тухай	2005-11-17	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		33.2 Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, үйлдүүлэгч нь Хорооны шийдвэрийг эс зөвшөөрөөл шүүхэд гомдол гаргаж болно.
239	Сонгуулийн төл байгууллагын тухай	2006-01-12	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		
240	Санхүүгийн түрээс /Лизинг/ ийн тухай	2006-06-22	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа		1.1 Энэ хууль нь санхүүгийн түрээс /лизинг/ тэй холбоотой ажиллагааг зохицуулна. 16.3 Түрээслүүлэгч, түрээслэгчийн аль нэг нь гэрээгээс татгалзах, эсхүл түрээсийн зүйлийг буцаан авах үед түрээслэгч түрээсийн гэрээний нийт үнийн 50 буюу гэрээгээс дээш хувийг төлсөн нөхцөлд түрээсийн зүйлийн өмчлөлтэй холбоотой маргаан гарвал гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол шүүх буюу арбитрын журмаар шийдвэрлүүлнэ.

251	Товчлон Монголын банк	96-09-03	96-10-01	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Төв Банк Монголын нэг бүрэн эрх, түүний удирдлага, зохион байгуулалт, үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, төрийн мөнгөний бодлогыг Төв Банк Монголд нэгж хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	8 дугаар зүйл Төрийн бүс байгууллагыг албадан тэдгээр бүс байгууллага дотор үйлдсэн үйлдвэрээр шууд бус байгууллага байгуулах. 1 Төрийн бүс байгууллага дотор үйлдсэн үйлдвэрээр шууд бус байгууллага байгуулах. 2 Шуугийн, шайваргаар албадан тэдгээр бүс байгууллага дотор үйлдсэн үйлдвэрээр шууд бус байгууллага байгуулах.
252	Төрийн бүс байгууллагын тухай	97-02-06	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дотораа	Энэ хуулийн зорилт нь Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээгээр тодорхойлсон дүний эрхийг хэрэгжүүлэх зорилгоор иргэд, ээлдэнд нэгдэх төрийн бүс байгууллагыг үүсгэн байгуулах болон төрийн бүс байгууллагын үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
253	Төрийн бүс байгууллагын тухай хуулийг дагасж мөрдөж журмын тухай	97-02-06	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дотораа	2 дугаар зүйл Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан хугацаанд улсын шинэчилсэн бүртгэл хийлгэснээр төрийн бүс байгууллагыг Хууль зүйн яам улсын бүртгэлээс хасна	
254	Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн орчны бүсийн тухай	97-10-23	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дотораа	10.3 Иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллага орчны бүсийн хамгаалалт, байгаль орчны тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн талаарх тогтвортой холбогдох хуульд заасан журмын дагуу шүүх, улсын байцаах буюу эрхэм шалны Засаг даргад гаргана.	10.4 Улсын байцаах, Засаг даргын гаргасан шийдвэрийг ажлаар гэрээгээр гомдросоо шүүхэд гаргана.
255	Технологи дамжуулах тухай	98-05-07	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дотораа	5 дугаар зүйл Боловсрол дамжуулах тэдгээр Засаг даргад гаргана. 6 дугаар зүйл Үндэсний дамжуулах тэдгээр төрсөн хөдөлгөөний тусламжтай төл байгууллагын бүрэн эрх	16 дугаар зүйл Маргаан шийдвэрлэх
256	Татан буулгасан "Ардын эрх", Засгийн газрын мэдээллийн өмчийн хувьцаах тухай	99-01-22	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн дотораа	14.1 Тэнгэрийн дагуулах гэрээ бичиг өөрийн агуулаг өөрсөнд байгууллага бүртгүүлж үйлдсэн үйлдвэрээр шууд бус байгууллага нь 14.2-2 заасан дүнтэйгээр үйлдсэн гэрээ бүртгүүлж байсан бол тэнгэрийн агуулаг өөрсөнд байгууллага тусгай хамгаалалттай төрийн ажиргааны төв байгууллага тусгай хамгаалалттай ажиргааны төв байгууллагад шилжүүлж үйлдсэн үйлдвэрээр дамжуулахад оршино.	Монгол Улсын болон гадардын аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэдийн хооронд Үүссэн төхөөрөмж дамжуулахтай холбогдсон харилцааныг Монгол Улсын олон улсын гэрээ, талуудын хооронд байгуулсан гэрээгээр дамжуулах бол Монгол Улсын шүүх шийдвэрлэнэ.
257	Тэтгэрсний даатгалын шимтгэлийн нэгжийн дансанд тухай	99-06-11	99-07-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь тэтгэрсний даатгалд даатгуулсан иргэнд тэтгэрсний даатгалын шимтгэлийн нэгжийн данс нээх үг дансны эхийг үндэслэн, даатгуулагчийн төлөө шимтгэл, хүүг тосгох, нэгжийн дансанд тэтгэрснээс тогтоон олгохтой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	

258	Төгсөмөл үргэлжлэлт үр, сортын тухай	99-06-17	Албан ёсоор нийтлэнхэс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр тархмал үргэлжлэлт үдийн санг хамгаалах, сортыг сорих, баталгаажуулах, үрийн ба сортын чанарт хангалт тавих, үрийн нооцийн улсын сан бүрдүүлэх, зарцуулалтын холбогдсон зарлигаар барихуулахад оршино. 9.1 Тархмал үргэлжлэлт үр, сортын чанарт тавих улсын хангалтын үрийн хангалтын улсын байдалыг хэрэглэхийг	27 дугаар зүйл. Татварын өрийг гаргуулах тухай шүүхэд нэхэмжлэл гаргах. 29.1 Татварын алба, татварын байдалыг биелэлт нь хангагдахуй байгаа аж, дүнгэлтийн талаар хууль тогтоогчийн дутуу шүүхэд нэхэмжлэл гаргана.	
259	Таниуулын байгууллагын тухай	99-07-08	Албан ёсоор нийтлэнхэс хойш 10 хоногийн дараа			
260	Татвар ногдуулан, ислонгод хонилт тавих, Татвар хүлээх тухай	02-05-02	Албан ёсоор нийтлэнхэс хойш 10 хоногийн дараа	37.1 Татвар төлөгч татварын албанаас гаргасан алмава шийдвэрийн талаархи гомдлоо шүүхэд гаргах эрхтэй.		
261	Төсвийн байгууллагын үүрдлэл, санхүүжилтийн тухай	02-06-27	03.01.01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь төсөв зохиох, батлах, зарцуулах, тайлагнах, төсвийн талаархи төрийн байгууллага, албан тушаалтны эрх, үүрэг, төсвийн байгууллагын хүний нооцийн бодлого, үйл ажиллагааны үүрдлэлтэй зөвхөн төсвийн хонилт, зарцуулалтын холбогдсон зарлигаар зохицуулахад оршино. 26.8 Төсвийн жишээ албан аламч санхүүгийн шийтгэл ногдуулсан тухай шийдвэрийг үндэслэлтэй гэж үзвэл энэ тухай төсвөө тухай шийдвэрийг мэдсэн өдөрөөс хойш 1 сарын дотор төрийн дээд шатны байгууллага, өснүүт шүүхэд гаргаж болно. 39.2 Төрийн жишээ албан аламч, түүнд нэр дэвшил нь төрийн албаны холбогдсон маргалаар ямар шийдвэрлэсэн тухай төрийн албаны тас байгууллагын шийдвэрийг талаар шүүхэд мэдүүлж болно. 39.4 Хууль өөрчлөр зөвхөн тухайн жишээ албан аламч ажлаас үндэслэлтэйгээр халагдан гэж үзвэл төсвөө төрийн албаны салбар эвэрлэл болон төрийн албаны тас байгууллага, 1 сарын дотор уг шийдвэрийг эвэрлээрхүү бол шүүхэд 15 хоногийн дотор тус гаргана.		
262						
263	Төлөөчийн дотроо хэлэх тухай	02-11-21	03.01.01	Захиргаа		
264	Төрийн хонилт шилжүүлэн тухай	03-01-03	03-01-03		14.2 Төлөөч хүрээг өссөн хонилт шилжүүлэн байгууллагын эрх баригч тухай хүрээг өссөн хонилт хойш 30 хоногийн дотор ямар шийдвэрлэх арга хэлбэр өссөн хонилт шилжүүлэн байгууллага аж ахуйн нэгжийн эрх баригчид байгууллага хонилт шилжүүлэн байгууллагын шийдвэрийг өс эвэрлээрхүү мэдүүлж болно. 1.1 Энэ хуулийн зорилт нь төрийн үүдлийн төлөөлөр төрийн үүдлийг хэрэгжүүлэх байгууллагын бүрэн эрх, иргэдэд тавих эрх зүйн үндэсний төлөөлөл, төрийн үүдлийг хэрэгжүүлэхэд хэрэгжүүлэн ажиллагаа зохицуулахад оршино.	
265	Төрийн аудитын тухай	03-01-03	03-01-03		7.1 Төрийн албан өсны хэлний тухай хууль тогтоогчийн биелэлтэд Зөвлөл хонилт тавих, зөрийн илэрэл үүнийг хэрхэн ариглах талаар албан ёсоор зөвлөмж гаргана. 7.2 Энэ хуулийн 7.1-д заасны дутуу гаргасан шийдвэрийг түүний хүлээн ансан эгтээд зэмлэл дагах жордох үүрэгтэй.	
266	Төрийн албан өсны хэлний тухай	03-05-15				

267	Төрийн нүүцэн жагсаант тухай	нууцэн батлах тухай	2004-01-02	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дотор		
268	Тарвалалтийн тухай		2004-04-22		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь тарвалалтийн үндэслэлийг дэмжих, тарвалалтийн газрыг зүү зохицоо шиглэх, уржлалт шийжиг нь хамгаалахтай холбогдон иргэн, тор, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.	
269	Төрийн хөгжлийн тухай		2004-04-23		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь тэсвэрч бодис, тэсвэрчээр хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих, тэдгээрийн хор хөнөөлөөс урьдчилан сэргийлэх, аюулгүй амьллагааг хангахтай холбогдсон зарчлааг зохицуулахад оршино.	
270	Тэсвэрч бодис, тэсвэрчээр хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай		2004-05-06	2005-01-01		1 Дүгээр зүйл Радио, телевизийн хэрэг эрхлэх газрын зохижилтд байгаа дамжуулах, дамжин дамжуулах техник, станц болон үндэсний радио, телевизийн аргамбыг торийн өмчид хэвээр үлдээсүгэй
271	Төрийн өмчөөс олон нийтийн өмчид эд хөрөнго шилжүүлэх тухай		2005-01-27			
272	Тамхины хяналтын тухай		2005-07-01		Тамхины хяналтын тухай хууль тогтоож, зөрчилдсөний улмаас эрх, хууль ёсны ашиг сонирхолд нь хохирол учирсан гэж үзсэн иргэн, хуулийн этгээд гомдлоо холбогдох байгууллага, албан тушаалтан болон шүүхэд гаргаж болно.	
273	Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажиг, үйлчилгээ худалдан авах тухай		05-12-01	06.02.01	56.1 Төсвийн асуудал эрхэлсэн торийн захирагчид төв байгууллага гомдлыг энэ хуулийн 55.2.1 заасан хугацаанд шийдвэрлэхгүй, эсхүл гаргасан шийдвэрийг нь эс зөвшөөрнөл тендерт оролцох шүүхэд гомдол гаргаж болно. 56.2 Тендер шалгаруулахад холбогдсон гомдыг гэрээнд гарын үсэг зурснаас хойш зөвхөн шүүхэд гаргана.	
274	Улсын хилийг хамтран шалгахад баримтлах чиглэлийн тухай		93-07-09	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дотор		
275	Улсын Тэмдэгийн хураамжийн хууль		93-07-15	93-09-01	1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага хураамжтай холбогдсон гомдлоо зурнаж, төлснөөс хойш 14 хоногийн дотор эрх бүхий байгууллага болон шүүхэд гаргах эрхтэй. Гомдлыг эрх бүхий байгууллага хүлээн авсан эдрөөс хойш 14 хоногийн дотор хянан шийдвэрлэнэ.	
276	Улсын хилийн тухай хууль		93-10-21	93-10-21	22 дугаар зүйлийн 2. Шүүхээс хураасан хураамжийн талаар гарсан гомдлыг Иргэний байцаан шийтгэх хуулийн дагуу дээд шатны шүүх хянан шийдвэрлэнэ.	

277	Ус, рашааны нооц ашигласны төлбөрийн тухай	95-05-22	95-07-01	Иргэж, аж ахуйн нэгж, байгууллага төлбөртэй холбогдсон голдоо төлбөр төлснээс хойш хуангийн 30 хоногийн дотор зохих шатны татварын албанд гаргана. Зохиох шатны татварын албаны шийдвэрийг Ж зохионоорлол голдоо шүүхэд гаргаж болно.	
278	Үргэлжлэл хангамлын тухай хууль	96-03-22	96-06-05	Энэ хуулийн зорилт нь ургамалт орчин, хөвөөт шавьж, мэрлэн амьтан, хот урлагийг тодорхойлох, тэдгээрийн хөвөөл, тархалтаас урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, ургамалын хэргийг цэвэр тогтоохтой холбогдон иргэж, аж ахуйн нэгж, байгууллага хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.	
279	Улс төрийн зарим албан тушаалагчид тэтгэлж олгох тухай	97-10-09	97-06-01	Иргэж, аж ахуйн нэгж, байгууллага нь улсын байдалгүйн шийдвэрийг Ж зохионоорлол голдоо ерөнхий байдалгүйн шийдвэрийг Ж зохионоорлол мэргэжлийн шүүх шийдвэрлэнэ.	
280	Ус цаг уур, орчны хангалт шамаалтгааны тухай	97-11-13	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа		5.2.3. Улс төрийн зэрэгт хэлтсээр холбогдуулын тухайн үеийн ном төрийн захиргааны байгууллагын шийдвэр "Аюулгүй" дохиоогүй шийдвэр 5 тэх 4-ээр нутаг ажилтан, ажил, албан тушаалаасаа хууль бусаар халгалсан, эд мөрдөнөө хүргэлтэсэн хүмүүст холбогдох гомдлыг тухайн шийдвэр гаргасан байгууллагын орчин байсан буюу орчин байгаа нутаг дэвсгэрийг харгалзах өмнөн шатны шүүхэд 11.1 Энэ хуулийн 10 дугаар дүйнд заасан эрх бүхий этгээд нь нөхөх олговор гаргуулах тухай нэмжлэлт дэвшилд "Нэхамжлалт" гэдгийг харгалдсгийг шалтгаасан тухай эрх бүхий байгууллага тухсын дээд шүүх өмнөн шатны шүүх тухсын ерөнхий прокурорын газарын шийдвэрийг үндэстэн нэмжлэлгүйн орчин суугаа нутаг дэвсгэрийг харгалзах өмнөн шатны шүүхэд гаргана.
281	Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах, тэдэнд нөхөх олговор олгох тухай	98-01-02	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа		27.1. Улс төрийн хилс хэрэгт хэлмэгдэгчдийг цагаатгах тухай хуулийг хэрэгтэй холбогдсон голдлыг өнө хуульд өөрөөр залгаагүй бол шүүхэд гаргана.
282	Улаан загалмай нийгэмлэгийн эрх зүйн байдлын тухай	00-04-28	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монголын улсын загалмай нийгэмлэг дэвшилд "МУЗН" гэдгийг эрх зүйн байдлыг тодорхойлж, зохиожон байгуулалт, бүрэн эрх, түүнийг баталгаа, төрөөс МУЗН-г дэмжсээ үзүүлэхэсий холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
283	Уулсын нисэхийн тухай	03-05-30	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь улсын алдарын холбоор нийлж үйлдэх, улсын нисэхийн аюулгүй ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
284	Усан тээврийн тухай	2003-11-28	Албан ёсоор нийтлэснээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь усан замын тээврийн хэрэгсэл ачаа, зорчигч тээвэрлэх үйл ажиллагаа болон усан замын тээврийн хэрэгсэлд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг тодорхойлох, усан замын тээврийн хэрэгсэлийг ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	

285.	Усны тухай	2004-04-22	2004-07-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь УС түүний сав газрыг зохистой ашиглах, хамгаалах, нохон сэргээхтэй холбогдсон зарилцааг зохицуулахад оршино.
286.	Улс төрийн намын тухай	2005-01-28	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн хонгирын дараа	
287.	Улс төрийн намын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	2005-02-17	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн хонгирын дараа	
288.	Үйлдвэрчний эвлэлүүдийн эрхийн тухай	01-04-19	01-07-01	4. Дүгээр зүйл Үйлдвэрчний эвлэл Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад акт болон өөрийн дүрмийг зөрсөн нь шүүхээр тогтоогдох, энэ нь түүний үйл ажиллагааг зогсоох үндэслэл болохоор байвал хууль зүйн асуудал эргэлсэн Төрийн захиргааны төв байгууллага түүнийг улсын бүртгэлээс хасна. Энэ зүйлийг 1993 оны 11 дүгээр сарын 2-ны өдрийн хуулиар хэвсэн/
289.	Үндсэн хууль	92-01-13	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	
290.	Үндсэн хуулийн хавсралт хууль	92-01-16	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	
291.	Үндсэн хуулийн цэцийн тухай хууль	92-05-08	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	
292.	Үндэсний аюулгүй байдлын Зөвлөлийн тухай хууль	92-05-29	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	
293.	Үндсэн хуулийн жарганы хэргийг шийдвэрлэх хөндөгч ажиллагааны тухай	97-05-01	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	
294.	Урийн тариалангийн даатгалын тухай	99-07-02	2000-01-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр урийн тариаланг заавал даатгуулахтай холбогдсон даатгалын хөндөгч болон өргэлт, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хооронд үүсэх зарилцааг зохицуулахад оршино.
295.	Улс хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай	00-11-17	01-01-01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт байгаа үл хөдлөх эд хөрөнгөд дараахид "Улс хөдлөх эд хөрөнгө" гэж албан татвар ногдуулах, уг татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон зарилцааг зохицуулахад оршино.
296.	Үндэсний аюулгүй байдлын тухай			

297	Үеэл цааны зах зээлийн тухай	2002.12.12	2003.01.01 2003.07.01/26 3, 27, 1/	7.11 Үеэл цааны бүртгэжээ татгалзан тухай Хорооны шийдвэрийг эс элшоорвол үнэт цаас гаргагч нь шүүхэд гомдол гаргах эрхтэй.
298	Үндэсний их баяр наадмын тухай	03-06-19	03-06-19	15.1 Сумын хорооны шийдвэрийг эс элшоорвол амгийн хороонд амгийн болон салбар хорооны шийдвэрийг эс элшоорвол эхлэн байгуулах хороонд гомдол гаргана 15.2 Зогсон байгуулах хорооны шийдвэрийг эс элшоорвол шүүхэд гомдол гаргаж болно.
299	Үндэсний их баяр наадмын тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	2004.05.13	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дотор	
300	Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хууль	93-12-20	94.04.01	Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж дэх хот, тосгон, тэдгээрийн нийгэм, эдийн засгийн үндэс, удирдлагын үйл ажиллагааны зарчмыг тогтоолоо, бүрэн эрхийг тодорхойлох, хот, тосгоны удирдлагаас засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгжид удирдлага болон аж ахуйн нэгж, байгууллага, оршин суугчидтай харилцах харилцааг зохицуулахад оршино 32 дугаар зүйлийн 4. Хот тосгоны захиралч нь эдийн засаг, аж ахуйн асуудлыг Засаг даргатай харилцан ажиллах бөгөөд хууль тогтоомалд өөрөөр заагаагүй бол улсын зэрэглэлтэй хотын захиралч, амгийн Засаг даргын хооронд үүссэн жарганыг Ерөнхий сайд, нийгмийн зэрэглэлтэй хот, тосгоны захиралч, суу, багийн Засаг даргын хооронд үүссэн жарганыг харилцах дээд шатны Засаг дарга тус тус шийдвэрлэнэ.
301	Харан хяналтгүй гүр салгуулах тухай	94-07-08	94-07-15	
302	Хэмжэлийн нэгдэл байдлыг хангах тухай хууль	94-12-22	95-04-01	Хэмжэлийн нэгдэл байдлыг хангах тухай хууль тогтоомалд зорчсон мэдээ, аж ахуйн нэгж, байгууллагад зохих харилцанга хүлээлгэх тухай бүх шатны хэмжээний улсын байцаагийн шийдвэрийн талаар гарсан мэдээлэл шүүх шийдвэрлэнэ
303	Хуль хүний нууцын тухай хууль	95-04-21	95-07-01	5. Дугаар зүйлийн 4. Хууль хүний нууцыг хуулийн дагуу болон итгэмжлэлээр олж мэдсэн этгээд бусдад задруулахыг хориглоно 7. Дугаар зүйлийн 1. Энэ хуулийн 5. Дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт заасан этгээд өөрийнх нь нууцыг бусдад задруулсан гэж үзсэн хувь хүн энэ тухай гомдлоо шүүхэд гаргах эрхтэй.
304	Хэрэвгийн тухай хууль	95-06-05	95-07-15	28. Дугаар зүйл Иргэдийн хэрэвгийн асуудлыг гаргасан өргөдлийг хүлээн авахаас үндэсгүй татгалдсан, уг өргөдлийн шийдвэрлэх хууцагч тодорхой шалтгааныг эргүүлсэн, сунгасан, хойшуулсан иргэдийн зарчлалын асуудлыг хянан хэлэлцэх болон мөнхүү асуудлыг гарсан шийдвэрийг биелүүлэх журмыг зорчсон тухай сомжны холбогдох дээд шатны нь байгууллагын албан тушаалтан болон шүүхэд гаргаж болно.

305	Худалдаа, үндэслэлийн танхимын хууль	аж тухай хууль	95-10-24	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа	95-06-01	9 дүгээр зүйлийн 1. Үүсгэн байгууллагын дүрвээ баталснаас хойш 14 хоногийн дотор танималыг угсын бүртгэлд бүртгүүлэх тухай өргөдөл бүртгэх байгууллага / Хууль зүйн нэг / Д гаргана	
306	Хүүхдийн эрхийг хамгаалах хууль	эрхийг тухай хамгаалах хууль	95-05-06	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа		Энэ хуулийн зорилт нь хүүхдийн эрхийг хамгаалахтай холбогдох үүссэн зарлигаар зохицуулахад оршино	
307	Хөдөлмөрийн холоний хэлэгсний тухай	доод холоний хэлэгсний тухай	98-01-08	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа		9.1. Хөдөлмөрийн хэлэгсний доод хэлэгсний тухай хууль тогтоож заримдсон тухай сонирхолч этгээд тогждлоо шүүхэд гаргаж болно.	
308	Хүн амын альманганы доод үүшинг тодорхойлох тухай	доод альманганы доод үүшинг тодорхойлох тухай	98-01-08	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хүн амын альманганы доод үүшинг тодорхойлохтой холбогдсон зарлигаар зохицуулахад оршино	
309	Хоршооны тухай	Хоршооны тухай	98-01-08	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа		11.6 Бүртгэх байгууллагын бүртгээс татгалзсан шийдвэрийг өргөдөл гаргач эс зөвшөөрөл зохих журмын дагуу шүүхэд тогждол гаргаж болно.	16.7. Хонгалтын эвлэлийн шийдвэрийг эс зөвшөөрсөн этгээд зохих журмын дагуу шүүхэд тогждол гаргаж болно.
310	Хууль мордох журмын тухай	дагаж журмын тухай	98-08-20	99-09-01		1 дүгээр зүйл. Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 2 дугаар зүйлийн "Дүрмийн сан нь банкны гишүүдийн оруулсан мөнгөн хөрөнговс бүрдэх бөгөөд түүний доод хэсгээ 1 тэрбум төгрөг байна" гэсэн заалтыг энэ хууль батлагдах өдрөөс өмнө байгуулагдаж угсын бүртгэлд бүртгэгдсэн банкуудын хувьд 1999 оны 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эхлэн далаж мөрдөнө.	39. Дүгээр зүйл. Хоршоол шүүх татан буулах
311	Хэлэлцлийн чөлөөний тухай	эрх чөлөөний тухай	98-08-28	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа		Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан хүний үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үг хэлэх, хэвлэл нийтлэх эрх чөлөөг баталгаажуулахад оршино	
312	Хот байгуулалтын тухай	Хот байгуулалтын тухай	98-10-29	Албан ёсоор нийтлэсэн хойш 10 хоногийн дараа		Энэ хуулийн зорилт нь хот байгуулалтын бодлогын хүрээнд хүн амын нутагшилт, сууршилт болон харилцан үзэгдэлийг зарлигаар өөр дааж зохиох бүс нутгийн зохиох бүтэц бүрдүүлэх, хот, тосгоны хогалийг тодорхойлох, барьж байгуулахад төр, аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний хэоронд үүсэх зарлигаар зохицуулахад оршино	15.1. Барилга байгууламж, илалчлэрийн шүмэл сулээ, тохиолтын ажил гүйцэтгэх ажилд үчирүүлсэн хэорилгыг тухайн үйл ажиллагааг гүйцэтгэсэн этгээд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу лохон толно.
313	Хөдөлмөрийн тухай	Хөдөлмөрийн тухай	99-05-16	99-07-01		63.4. Ажилтны нэг сарын дундаж цалин хэлснөөс хэдхэлсэн хэорилгыг нэлэн тогдуулах тухай нэгжээлийн шүүхэд гаргана. 123.2. Ажил хэорилт зохилон байгуулсан, ажилын байр түр хэлснэг хууль бүс гэж үзэх байгаа тал энэ тухай хүсэтгээ шүүхэд гаргана. 127.1. Ажил олгогч буюу ажилтан нь хөдөлмөрийн жаргалан таслах хэорилсын шийдвэрийг эс зөвшөөрөл, түүнийг хүлээн авснаас хойш 10 хоногийн дотор зохих сүм, дүүргийн шүүхэд дагаж заалдах эрхтэй. 128.1 - Дараахь жаргалааг шүүхээр хэлэн шийдвэрлэнэ.	

314	Хүнсний тухай	99-10-07	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн хөногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь зүүн амьтан хүнсний хэрэгцээг аюулгүй байдлыг хангах, хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээг хариуцарал төр, иргэн, хуулийн этгээдийн хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.	
315	Хүн амьтан орлогын холбоон татварын зүйлийн зарим заншлын үйлдвэрлэлийг үерэлсөөх тухай	00-05-18		1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйл амьтланы төрөл, хэлбэр, хамрах хүрээг санхүүжилт, хөдөлмөр эрхлэлтийн байгууллагын эрх зүйн үндсийг бүрүүтгэх, тэдгээрийг хэргэжүүлэхэд холбогдсон зарлиааг зохицуулахад оршино.	
316	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай	01-04-19	01.06.01	6 дугаар зүйл. Хуулийн хамгаалалт эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох	6 дугаар зүйл. Хуулийн хамгаалалтын тухай гэжээ
317	Хувийн хамгаалалтын тухай	01-06-07	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсад харилцаа холбооны сулээс байгуулах, түүнийг ашиглах хамгаалалтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино	1 Харилцаа холбооны тухай хууль тогтоож, зөрсөнөөс бусад учруулсан хохирлыг хууль тогтоожийд зансны дагуу гэж буруутай этгээдээр нөхөн толүүлнэ.
318	Харилцаа холбооны тухай	01-10-18	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	31.2 Тусгай зөвшөөрөл эзэжшм, хэрэглэх энэ зүйлийн 1 дэх хэсэгт зансны дагуу шийдвэрлэсний эс зөвшөөрөл шүүхэд гомдол гаргана	
319	Хууль, Улсад Их Хүрлын бусад шийдвэрийн төсөн болонсруулах, өргөн мэдүүлэх журмын тухай	01-11-08	02.01.01	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хот, сууринга хэрэглэлийг стандартын шаардлагад нийдсэн цэвэр усар хангах, хэрэглэсэнээс гарсан бохир усыг татан зайлуулах, цэвэрлэх зориулалттай инженерийн барилга байгууламжийг ашиглахтай холбогдсон зарлиааг зохицуулахад оршино.	
320	Хол сууринга ус хангаж, аргутгах татуурын ашиглалтын тухай	02-05-13	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	16.1 Хамтан болон хэрэглэчийн хооронд үүссэн маргааныг эрх бүхий байгууллагад нь тавьж шийдвэрлүүлэх бөгөөд уг шийдвэрийг эс зөвшөөрөл шүүхэд гомдлоо гаргаж болно.	
321	Холордсон амьтан, ургамал, тэдгээрийн гэрэлтэй эд гэрэлтэй амьтан, гадаад худалдааг зохицуулах тухай	02-11-07	Албан ёсоор нийтэлсэнээс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Зэрлэх амьтан, ургамлын амьтанга холордсон зүйлийг олон улсын хэмжээнд худалдаалах тухай Конвенци Даашид "Конвенци" гэдгийг зэрэглүүлэх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад Конвенцийн зансалад орсон амьтан, ургамал тэдгээрийн параллел эд зүйлийг олон улсад худалдаалах зөвшөөрөл олгохтой холбогдсон зарлиааг зохицуулахад оршино.	

322	Хуульдаас сонгон шагларуулах тухай	03-05-30	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь шүүх, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэлийн албан тушаал эрхлэх сонгон шагларуулахад оролцох өмгөөллийн болон нөхрөлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл авах, прокурор, хэрэг бүртгэгч, жорлон байдлаар ажиллах хуульчдыг сонгон шагларуулахтай холбогдсон хяргийг зохицуулахад оршино.</p> <p>20.3 Говдог гаргах Зөвлөлийн шийдвэрийг үл зөвшөөрөл шүүхэд хандаж болно.</p>	<p>27.4 Хуулийн этгээдийг бүртгэлийн тухай хууль тогтоогчийн удаа дахин буюу нэгий эрсдэн гэм зардалтай байгуулахаар тухайн хуулийн этгээдийг тэдгэр бүртгэх үрэг шийдвэр гаргуулахаар шүүхэд хандуулахад оршино.</p> <p>20.4 Энэ хуулийн 20.3.7 бичлэсэн баримт бичгийг тогтоосон хуулийн этгээд байгуулахад оруулахаар бол тухайн хуулийн этгээдийг бүртгэхэд оруулахаар самарч үндэслэн шүүх тавихгүйгээр байгуулахаар</p>
323	Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн тухай	03-05-23	03-10-01	<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хуулийн этгээд байгуулах, өөрчлөх, татан буулгаснаар болон тухайн этгээд бүртгэх бичиг баримт бичгийг өөрчлөх, өрсөх, улсын бүртгэлд оруулах, тусгай хэргийн этгээдийн улсын бүртгэл жетгээд хэлбэрээр хэргийн этгээдийн улсын бүртгэл жетгээд хэлбэрээр оруулахад оршино.</p> <p>18.3 Улсын бүртгэлд оруулахад шаардсан тухай шийдвэрийг үндэслэлгүй лаж район тухайн хуулийн этгээд шүүхэд томьсон гаргах болно.</p>	<p>8.1 Үйлдвэрлэл, худалдаа, гүйцэтгэлийн буруулаг хэрэглэгчид учирсан гэм хорыг ариглах, хохирлыг ноён төлөх талнаар гаргасан хэрэглэгчийн шаардлагыг үйлдвэрлэл, худалдаа, гүйцэтгэлчил биелүүлэхээс татнасан тохиолдолд, энэ талнаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргах эрхтэй.</p>
324	Хуульдаас сонгон шагларуулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	03-05-30	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хууль хүний дархалт хяналтын үйлчилгээнд оруулахад оршино.</p>	
325	Хэрэгжлийн эргийг хамгаалах тухай	2003-12-26	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	<p>19.1.7 хэрэгжлийн эргийг ноцтой хохирсон тухай үндэслэл бүхий албан ёсны шаардлага хүлээн авсан болон арга хэмжээ авалгүй албан тушаалтад хяналтын байгууллагад талыг буюу шүүхэд нэхэмжлэл гаргах.</p>	
326	Хүний дархлал ховсдолын вирусын халдвар, дархлааны өлджөл ховсдолоос сэргийлэх тухай	2004-05-13	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хүн өвчтэй дархалт хяналтын үйлчилгээнд оруулахад оршино.</p>	
327	Хөлжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн хамгааллын тухай	2005-12-08	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь төслэний бүрэлдэхтэй иргэдд үзүүлэх нийгмийн хамгааллын үйлчилгээний нөхцөл, хэмжээ, хүрээ, хэмжээг тогтоох, энэ талаар иргэн, хуулийн этгээдийн хүлээх үүргийг тодорхойлохтой холбогдсон хяргийг зохицуулахад оршино.</p>	
328	Химийн хорт болон ноуцтай бодисын тухай	2006-05-25	Албан ёсоор нийтэлсэнэ хойш 10 хоногийн дараа	<p>Энэ хуулийн зорилт нь химийн хорт болон авуулаг бодисыг экспортлох, импортлох, Монгол Улсын хязгаар доторх ажиллагаа болон үйлдвэрлэл, худалдаа, хэрэглэх, тээвэрлэх, ашиглах, устах, хяналт тавихтай холбогдсон хяргийг зохицуулахад оршино.</p>	<p>20.1 Химийн хорт болон авуулаг бодистой холбогдох хууль тогтоомж зорчих, хууль бус үйл ажиллагааг бүртгэсэн улмаас бүрхсэн эргийг мөрд байгаль өрчин, мал, амьтан, эд хөрөнгөд учирсан хохирлыг гэм буруутгай этгээдээр ноён толууна.</p>
329	Хувь хүний орлогын албан татварын тухай	2006-05-16	2007 01 01	<p>1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хувь хүний орлогыг албан татвар ногдуулах, уг албан татварыг төсөвт төлөхтэй холбогдсон хяргийг зохицуулахад оршино.</p>	

330	Хуулийг мөрдөх тухай дэргэд эрх зүйн журмын тухай	2006-12-22	94.01.01	1 дүгээр зүйл. Хуульд заасан үндэслээр чөлөөлөгдөх албан тушаалын сул орон тоо гарсан бол тухайн албан тушаалд төрийн албан хаагчийг шилээр томилж тохиролдог 2006 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдөр батлагдсан дор дурдсан хуулиудыг дагаж мөрдөнө.
331	Цагдаагийн байгууллагын тухай хууль	93-12-02	95.01.01	Энэ хуулийн зорилт нь Зэвсэжт хүчин, ялгийн болон долоодын цэрэг, тангуйл цагдаа онцгой байдлын асуудал эрхлэн болон хорих ял эдлүүлэх байгууллагын генерал, офицер, агаарч, түрүүч, байрлалч буюу хуульд цаашид "цэргийн албан аач" гэх нэрт тэтгэвэр, тэтгэвэр, тогтоож, олохтой холбогдсон харилцан зохицуулахад оршино.
333	Цахилгаан, дулааны эрчим хүч, нүүрсний толборгийн тухай	95-01-16	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	1 дүгээр зүйл. Цахилгаан, дулааны эрчим хүч, нүүрсээр хангах гэрээнд хэрэглэн цахилгаан болон дулааны эрчим хүч, нүүрсний үнийг хувиаранд нь төлөхөй бол хангах байгууллагын нэхэмжлэлийн дутуу харгалзах аж ахуйн нэгж, байгууллагын харилцах давсаар төлбөрийг шууд хийлгэх тухай нөхцөлийг заана. 2 дугаар зүйл. Энэ хуулийн 1 дүгээр зүйлд заасан толборгийн гүйцээж цахилгаан, дулааны эрчим хүч, нүүрсээр хангах гэрээнд заасныг үндэслэн банкны байгууллага хийнэ.
334	Цэргийн хэвцээс ажилчид байх тухай	00-02-03	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын аюулгүй байдлыг хангахад чухал хүчин зүйл болох Монгол Улсын нутаг дэвсгэрийг бүхэлд нь түүний дотор агаар мандал, газар, ус, газрын эзлэлийг цөмийн зэвсгээс ангид байлгахтай холбогдсон харилцан зохицуулахад оршино.
335	Цэргийн цагдаагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлын тухай	01-06-21	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь цагдаагийн хамгаалалт, аюулгүй байдлыг хангах, түүрхлэн цагдаагийн үүсвэр, цацраг мэдрэх ашигт малтмалын ашиглалтад тавих үндсэн шаардлагатай холбогдсон харилцан зохицуулахад оршино.
336	Цэргийн цагдаагийн албан хаагчийг үндсэн Байгууллагын эдийн засагч болон олон улсын ажиллагаанд оролцуулахад	02-05-17	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын цэрэг, цагдаагийн албан хаагч, цэрэг, цагдаагийн билигт Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага дунд "НҮБ" гэхг-ын энхийг сахуулах болон олон улсын бусад ажиллагаанд оролцуулахтай холбогдсон харилцан зохицуулахад оршино.
337	Цэргийн цагдаагийн албан хаагчийн эдийн засагч болон олон улсын ажиллагаанд оролцуулахад	02-06-13	Албан ёсоор нийтэлсэнээ хойш 10 хоногийн дараа	10.2 Шахмалтар тогтоосон цэргийн албан хаагчийн үнэмлэхэн бодит хожирлын хэмжээ нь хожирол учрах үед мөрдөгдөж байсан хууль тогтоомжид заасан нэг сарын хөдөлмөрийн хөлсийн доод хэмжээг тавь дахин нэмэгдүүлсэн хэмжээгээс их байгаа тухайн цэргийн анги, байгууллагын захиралч дарга/хожирлын байрандуулахаар шүүхэд нэхэмжлэл гаргана.

338	Цагаануур худалдааны чөлөөт бүсийн эрх зүйн бөндийн тухай	2003-12-13	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа		
339	Чөлөөт бүсийн тухай	02-06-28	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь чөлөөт бүс байгуулах, түүний эзлээр, удирдлагын эрх эзлэхээ, хяналтын тогтолцоо чөлөөт бүсэд мөрдөх талаар, гавийн дэглэмийн эрх зүйн үндсийг тодорхойлах, хэрэглүүлэхэд холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
340	Шүүх байгуулах тухай хууль.	93-06-14	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа		
341	Шинэлэх ухааны Академийн эрх зүйн бөндийн тухай хууль.	96-05-23	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа		
342	Шударга өрсөлдөөнийг хөгжлөлх тухай	00-05-12	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа	17.1. Хянан зохицуулах албаны шийдвэрийг хууль бус гэж үзсэн эгээд энэ тухай тогдлоо шүүхэд гаргаж болно.	
343	Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай	02-01-10	02-09-01	14.3. Дээд шатны албан тушаалтны шийдвэрийг эс зөвшөөрлөл түүнийг хүлээн авснаас хойш 10 хоногийн дотор тогдлоо шүүхэд гаргаж болно.	09.1 Голбоор гаргуулаар хураалдсан эд хөрөнгийн өгчлөл эрхтэй холбогдсон жарганы үүссэн тохиолдолд холбогдох мэдээ хуулийн эгээд тухайн эд хөрөнгийн бүтээмжлэх эд хөрөнгийн халсаалтгаас хасгах чөлөөтүүлэх тухай нэхэмжлэлээ шүүхэд гаргаж болно.
344	Шүүхийн тухай	02-07-04	02-07-04		
345	Шуудангийн тухай	03-05-15	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь шуудангийн сүлжээ түүний ашиглалт, үйлчилгээтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	
346	Шинэлэх ухаан, технологийн тухай	2006-12-28	Албан ёсоор нийтэлсэн хойш 10 хоногийн хөногийн дараа	24.2 Улсын болон орон нутгийн төслийн хөрөнөөр санхүүжүүлж буй шинэлэх ухаан, технологийн талаарх өргөдөл, гомдлыг шинэлэх ухаан, технологийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад гаргаж шийдвэрлүүлнэ.	24.3 Улсын болон орон нутгийн төслийн хөрөнөөр санхүүжүүлж буй шинэлэх ухаан, технологийн төслийн талаар захиалагч, санхүүжүүлэгч, гүйцэтгэлийн хооронд гарсан жарганыг Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.
347	Эрдэнэсийн сангийн тухай хууль	94-11-17	95-01-01		
348	Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн тухай	96-05-07	98-07-01	Энэ хуулийн зорилт нь хүний болон мал эмнэлгийн зориулалттай эм, биобэдэжл дэвшид "эм" гэх/ эмнэлгийн хэрэгслийг үйлдвэрлэх, импортлох, худалдах, худалдах, түгээх, хэрэглэх, хамх үйл ажиллагаатай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.	

349	Эрүүн тухай мэндийн тухай	98-05-07	98-07-01	Энэ хуулийн зорилт нь эрүүн мэндийн талаарх төрийн бодлого, үндсэн зарчмыг тодорхойлж, иргэний эрүүн мэндийг хамгаалуулах, нийгмийн эрүүн мэндийн болон амьдралын туслалж үйлчилгээ авах эрхийг хангахад байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэн, албан тушаалтныг тусгаж үзрэг, эрүүн мэндийг байгууллага, ажиглагч үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг тогтоосой холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
350	Эрчим хүчний тухай	01-02-01	01-04-15	18.6 Энэ хуулийн 18.4, 18.5-д заасан шаардлагыг хангах үүсэл бүртгэх байгууллага, эрүүн мэндийн байгууллагын үүсэл бүртгэх бүртгэлээс татгалзсан шийдвэр гаргаж, баримт бичгийг буцаана. 18.7 Энэ хуулийн 18.6-д заасан шийдвэрийг үүсэл байгууллага эс зөвшөөрөл шүүхэд томдологдож болно. 1.1 Энэ хуулийн зорилт нь эрчим хүчний нөөцийг ашиглан эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, дотоодын эрчим хүч үйлдвэрлэх, дамжуулах, түгээх, дотоодын эрчим хүч үйлдвэрлэх хийх, хангах үйл ажиллагаа эрхлэх, эрчим хүчний барилга байгууламж барих болон эрчим хүчийг хэрэглэх холбогдсон үүсэл харилцааг зохицуулахад оршино.
351	Эрүүгийн хууль	02-01-03	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	35.2 Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч, хэрэглэгч нь эрх бүхий байгууллага, ажиглагч гаргасан шийдвэрийг эс зөвшөөрөл шүүхэд томдологдож болно.
352	Эрүүгийн хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	02-01-03	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	
353	Эрүүгийн байцаан шийтгэх хууль	02-01-10	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	
354	Эд хоронго авчлох эрх, холбоотой хэлбэрийн бусад эрхийн улсын бүртгэлийн тухай	03-06-19	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	25.4 Дундын өмчлөлийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн тодорхой хэсгийн бүртгэлтэй холбогдсон маргаан эмчлэх агаарзүрлийн дүнд гарсан бол уг маргааныг шүүх шийдвэрлэнэ. 36.1 Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 3 дугаар гүйцэтгэл заасан эрхийн улсын бүртгэлтэй холбогдсон маргааныг шүүх шийдвэрлэнэ.
355	Эхийн орлуулагч бүтээгдэхүүний тухай	05-07-01	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь хуулийн эхийн сүүсээр хооллох бодлогыг дэмжих, түүнийг аюулгүй, зохицой хоол тэжээлээр ханган эрүүл мэндийг нь хамгаалах, эхийн сүү орлуулагч бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, ялварт, борлуулалт, хэрэглээг холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
356	Эрүүр мэндийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай	06-01-19	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	
357	Эх, хүүхэд, тэтгэж олох, хүүхэд, эх, гэр бүлд мөнгөн туслалж үзүүлэх тухай	2006-05-05	Албан ёсоор нийтэлсэнэс хойш 10 хоногийн дараа	1.1 Энэ хуулийн зорилт нь эх, хүүхэд тэтгэж олох, шинээр гарснад болон төрсөн хүүхэд нэг удаа, Эхийн өндөр нэг, эрүүл хөгжүүлээр гарсан дотортой эхэд жилд нэг удаа мөнгөн туслалж үзүүлэх тэтгэж, туслалж туслах тусламжтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гарган
Хаяг: <<Төрийн мэдээлэл>> эмхтгэлийн зөвөл.

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хэвлэх хэсэгт хэвлэв.

Улаанбаатар- 12
Төрийн ордон

☎ 265058
Индекс 14003

Хэвлэлийн хуудас 6.5

☎ 320487